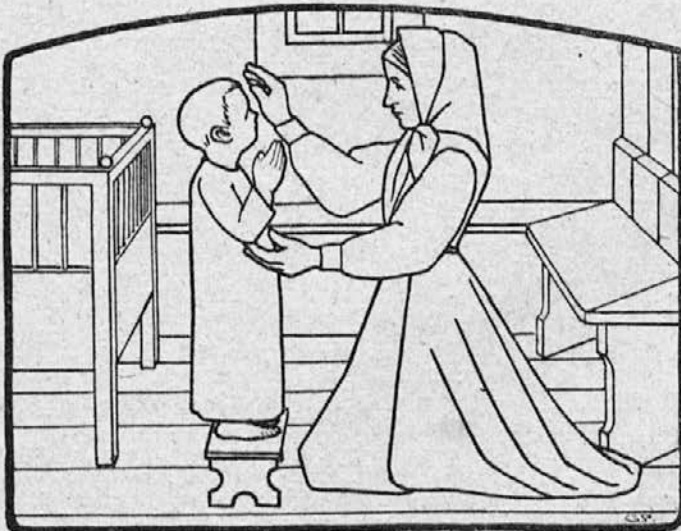

SLOVENSKI UČITELJ

Leto IX.

Št. 3.

VERI, UZGOJI IN POKU.

OBSEG.

	Stran
Kako soditi svobodomiselstvo?	49
Kdaj smemo pričakovati boljših časov	54
Psihologija in pedagogika	56
Nekaj o krščanski simboliki sploh in posebej o simboliki pri poduku krščanskega nauka	60
Katehetski vestnik.	
Pedagoški in katehetski tečaj na Dunaju	62
Katehetski pripomočki	64
Zgledi, uporabni pri katezezi	66
Raznoterosti	67
Šolske vesti	69
Drobtine	71

Na ovitku:

Slovstvo in glasba. — To in ono.

Slovenski Učitelj

Glasiło slovenskih krščanskih učiteljskih

in katehetskih društev.

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik IX.

V Ljubljani 15. marca 1908.

Štev. 3.

Kako soditi svobodomiselstvo?

(Poročal pri zborovanju idrijske »Podružnice Slomškove zveze« župni upravitelj Lavrencij Lah.)

Naš čas tiči globoko v liberalizmu. Herezija naše dobe ali popolno brezverstvo našega časa je liberalizem. Ta sicer ni noben sestav, pač pa je duševna smer, ki temelji na enotnem načelu, da človek ni odvisen od nobene višje avtoritete, ampak je a v t o n o m e n in zatorej uživa neomejeno svobodo.

To načelo avtonomije in neomejene svobode izkuša liberalizem izvesti na polju versko-nravnega življenja, v družini in v šoli, na politično-socialnem in gospodarskem polju.

a) Na versko-nravnem polju se kaže to načelo v obliki absolutne verske svobode in neodvisne morale. Ljudje si sami določujejo verske nazore in ustvarjajo nravsvene predpise. Zato hoče vsak takozvani »liberalec« biti dober kristjan, čeprav si verske resnice po svoje prikoji, oziroma sam več ne ve, kaj veruje, kaj ne veruje. Zato govor o etičnih družbah in laških katekizmi; če samoposebi ne bi bilo nobene določene obveznosti, potem bi si res družba lahko prikojila etični nauk in etične predpise, kakor si sestavi kako društvo ali kaka zadruga svoja pravila, ki po njih meni doseči svoj smoter.

b) Glede družine in šole zahteva liberalizem, sledeč svojemu temeljnemu načelu, da se vzame zakramentu sv. zakona nadnaravni zakramentalni značaj in se ga umesti med čisto svetne pogodbe in da se ustanove brezkonfesionalne šole. Dobro ve, da je treba, ako hoče doseči svoj namen, zastaviti pri korenini; zato hoče razdreti krščanski zakon in vzgojo mladine odtegniti verskemu vplivu. Zaveda se, da je največ odvisno od vzgoje, ki jo dobiva mlad naraščaj uprav v šoli in družini, zato — tjekaj treba poseči.

c) Na politično-socialnem polju vladaj ljudska volja, samo na jasnem si niso, ali je ta ljudska volja v že obstoječih državnih zakonih, ali jo sproti naredi par plačanih pouličnih kričačev. Prejšnje čase je veljalo prvo, dandanes je jelo prevladovati drugo. Ljudski volji se mora

vsakdo ukloniti, nihče se ne more in ne sme sklicevati na kako višjo avtoriteto. Kar je postava, to je pravo. Pri tem spomnim na znane besede francoskega kralja »L'etat se moi«, na dobo jožefinizma in opozarjam na razpravo v nemški državni zbornici o razlastitvi Poljakov. Ako se umetno narejeni ljudski volji, ustavljaš, si nazadnjak, mračnjak itd.

d) Na g o s p o d a r s k e m p o l j u se mora slehernemu dati priložnost, da razvije svojo i n d i v i d u a l n o s t. Pri prostem tekmovanju se bodo uveljavile vse gospodarske moči in sile. To hoče liberalizem izvesti, zato hoče odpraviti vse meje in ne vidi, da v takem boju propadajo in obubožajo celi ljudski sloji. Ako bi bil človek nekoliko angela, bi res na ta način šlo; ker je pa nagnjen k hudemu, zmaga v njem goli egoizem, ki si izkuša napraviti na zemlji raj, četudi pri tem koraka čez sveže grobove tisoč pomandranih sobojevnikov.

Jasno je, da se cerkev ne more skladati s takimi načeli, da torej mora biti odločna nasprotnica liberalizmu. Cerkev uči, da je vse to treba podrežati najvišji božji avtoriteti in da je vse le v toliko dobro, v kolikor tej odgovarja. Zato je pa ravno liberalizem njen največji in najhujši sovražnik, zato ji napoveduje na vseh straneh neizprosni boj ter ga tudi izvaja z vsakim orožjem, poštenim in nepoštenim. In uprav v tem boju liberalizem kaže, kako umeva svobodo, za katero se bori. Pojem svobode je pri njem potvarjen; svoboda, ki jo pojmi liberalizem, je brezozirna moč pesti, je terorizem in despotizem.

Ker je novejši čas ime liberalizem nekam na slabem glasu, so si njegovi privrženci nadeli lepodoneče ime s v o b o d o m i s e l c i.

Kaj je s temi? Ali so zagovorniki prave svobode in predstavniki pametnega mišljenja? Ali je opravičeno ime svobodomiselnec? S v o b o d o m i s e l c i n i s o z a g o v o r n i k i p r a v e s v o b o d e, k a ž e j o m a l o m o d r e g a m i š l j e n j a, temveč so le heretiki, ali bolje rečeno, totalni brezverci našega časa

V koliko pa je človek s v o b o d e n v m i š l j e n j u?

Človek ima prosto voljo. Ta se razteza tudi na delovanje razuma, da mislimo na nekaj, ali ne mislimo, da mislimo to ali ono, da stvar mislimo tako, ali drugače. Nekaj pa zdrav razum mora misliti. Zdrav razum ne more mirovati, to se pravi, človek nikdar ne more — ne misliti.

Mislimo o vsaki reči, kakor hočemo; o vsaki resnici lahko mislimo tako, da jo pripoznamo, ali pa jo zanikamo. Lahko se zgodi, da je nespametno, ako je ne pripoznamo, toda svobodni smo vendarle, tako storiti. Razum lahko spozna kako resnico kot izvestno, kot dokazano, a pod vplivom volje, ki noče pritegniti, lahko dvomimo, ali jo naravnost zanikavamo.

Vezani smo pa pri mišljenju, ako hočemo pametno misliti:

I. n a z a k o n e m i š l j e n j a.

Za vse, kar biva, so gotovi osnovni zakoni, in človek, ki to, kar zuna njegava biva, vzame za predmet svojega mišljenja, mora tiste zakone-

ontologične jih nazivljamo — upoštevati. Na ta način ontologični zakoni postanejo obenem zakoni našega mišljenja.

Trije glavni zakoni so; iz teh potekajo ali na teh slone vsi drugi: a) načelo istovetnosti in nasprotja, b) načelo izključenega tretjega in c) načelo zadostnega razloga.

Načelo istovetnosti in nasprotja. Isto je isto. Isto ne more obenem in pod istim ozirom biti, da bi ne bilo isto. Obe obliki sta v bistvu enaki, le da je prva trdivna, druga nikavna. Smisel je: kar je, je to, kar je in ne more obenem in pod istim ozirom ne biti to, kar je. A je A. Nikdar ne more isti trenutek in pod istim ozirom A biti, da bi bil ne A.

Načelo izključenega tretjega. Stvar nekaj je, ali pa ni, drugo ni mogoče. Zid je bel, ali ni bel; z ozirom na kakovost »bel« drugače ni mogoče misliti; seveda je, če ne bel, lahko črn, toda o tem se ne vpraša, gre se le za kakovost »bel«.

Načelo zadostnega razloga. Kar je, je provzročeno. Ničesar ni, za kar bi ne bilo zadostnega vzroka. Ako ni vzroka, tudi stvari, ali provzročene ni; prav tako mora biti vzrok, da nekaj ni tako. Ako provzročeno biva, je tudi vzrok; ako je vzrok, je tudi provzročeno.

To so osnovni zakoni bivanja. Ker si, kadar mislimo, to mislimo, kar biva, si moramo tako misliti, kakor biva. Zato so zakoni bivanja obenem zakoni našega mišljenja.

V tem ne moremo imeti svobodnih misli, ako hočemo imeti pametne misli. Stvari zunaj nas dajo torej našim mislim ne le predmet, temveč določajo tudi njih formalno stran. Ne le objektivni, tudi subjektivni vplivi so za naše mišljenje.

Na prvem načelu sloni zakon trditve in zanikanja. Ako se gre za določilo kakemu subjektu, mu to pripisujemo, ali odrekamo. Ako vidimo provzročeno, vemo, da je bil vzrok; narobe, sklepamo, da je nekje provzročeno, ako vidimo vzrok.

A je B, ali ni B. Ako je A B, mora biti zadosten razlog, ako A ni B. Vezani smo v mišljenju:

II. n a d e j s t v a (f a k t a).

Pri stvareh, ki jih poznamo po izkustvu, nam pomagajo naši čuti. In kdor ima svojih petero čutov, ta jim verjame. Malo je norcev, ki bi svojim čutom ne hoteli verjeti.

Pri resnicah in zaključkih, ki jih poznamo iz stvari, poznanih po čutilih, imamo objektivno razvidnost. In kadar to imamo, neha vsaka svobodomiselnost, treba je prirediti, ako hočemo veljati za pametnega človeka. To so resnice naravnega reda.

Pri nadnaravnih resnicah, ki so nad človeško pametjo, objektivne razvidnosti ni, so pa zadostni nagibi, da jih po pameti verjamemo. Razvidno je, da je Bogu, ki se razodene, verjeti. Dalje se da razodetje razvidno dokazati, torej je tudi razvidno, da je razodetje, ali razodete resnice verovati, četudi ni objektivne razvidnosti.

Iz tega sledi, da smo dolžni, da moramo, ako hočemo ostati pametni miselci, verjeti naravne resnice in verovati nadnaravne resnice. Kakor hitro zadobimo razvidnost, nismo več svobodni miselci. Seveda lahko pritegnemo, ali se upiramo. Saj je ravno zato, ker ni objektivne razvidnosti, vera akt volje in zaslužna. In vrhutega Bog še sam podpira človeka pri spoznavanju in pri sprejemanju verskih resnic s svojo milostjo.

Naj sledi nekaj primer.

Kdo si more misliti čveterooglat krog, okrogel čveterokotnik? Kdo bo sit, ako si misli, kadar je lačen, da zalaga košček za koščkom? Misli si, ako imaš prazen žep, da si milijonar; videl boš, koliko ti bo pomagalo.

Učitelj v šoli razlaga prav nazorno, da je dvakrat dve štiri. Pa pravi eden izmed učencev: Tega mi ne pravite, tega ne bom verjel. Seve učitelj debelo gleda. Učenec pa odvrne, da je svobodomislec, torej ne more zahtevati od njega, da misli, da je res dvakrat dve štiri.

Pri abecedi pove učitelj začetnikom, da imamo za branje posebna znamenja. Pokaže prvo znamenje i. Kdo naj mu verjame, da je to i; katerega izmed svobodomiselnih učencev more on siliti, da naj misli, kakor on misli, da je to znamenje v resnici i.

Zvezdoznanec razlaga svobodomiselnim poslušavcem o luni. Pri-poveduje, da je to zgorelina ali izžgano nebno telo, da bo naša zemlja čez milijone in milijone let ravno taka. Kdo naj mu verjame? Ali ni smešno, da on meni pri svobodomiselnih najti vero?

Iz takih in enakih primer vsakdo spozna, da bi bila svobodomiselnost istovetna z neumnostjo.

Toda — odgovarjajo svobodomiselci — v teh stvareh mi nismo svobodomiselni, mi hočemo svobodo mišljenja le, kjer se gre za vero. A tako! Torej pa niste svobodomiselci, marveč brezverci; potem pa ne zlorabite te lepe besede, ki vam ne pristoja. Dobro, pa pogledjmo, kakšni svobodomiselci ste vi v verskih zadevah.

Pravijo, da mora biti mišljenje svobodno brez siljenja k veri. Zabavljajo čez tiste, ki velevajo in uče, kaj naj človek veruje. V istem trenutku pa sami narekujejo, kaj naj človek ne veruje. Torej načelo, ki so ga sami postavili, sami v isti sapi zametujejo.

Verovati ne sme prostomislec, da je Bog, da je Bog ustvaril svet. Verovati ne sme, da je posmrtno življenje, da ima človek neumrjočo dušo. Verovati ne sme, da je Kristus Sin božji, da je ustanovil cerkev, da ima ta cerkev nalogo, oznanjevati njegov nauk. Verovati ne sme, da je katolik tudi človek in da sme živeti kakor on. Vsega, kar ima sploh kako zvezo z vero ali cerkvijo, ne sme verovati. Sicer lahko verjame tudi največje neumnosti, ondí ga nihče ne ustavlja. Gorje pa, ako verjame eno izmed verskih resnic; tedaj je pa takoj norec, nevednež, farški hlapec itd. Kakšen razloček je torej med siljenjem k veri od naše strani in med siljenjem k zgoraj navedenemu?

Ti gospodje hočejo svobodo zase. Hočejo se po svoje zveličati; ako isto hoče katolik, potem kriče, kot bi se kdove kaj zgodilo.

Ako hočejo svobodo v mišljenju zase, naj jo puste tudi drugim.

Ti ljudje cerkvi oponašajo fanatizem, sami so pa še bolj fanatični v sovraštvu do cerkve in do vere.

Kdo pa one sili k veri? Ako planinsko društvo v nevarnih krajih postavi znamenja, ali koga sili, naj ne gre tje, kjer je nevarno? Cerkev v posesti božjega razodetja uči, opominja, svari; kdor hoče, posluša, kdor noče, svobodno mu. Nima pa pravice, da kriči na druge. Če gledam z visokega zvonika, je velik razgled; ako grem na visoko goro, je še večji. Ako gledam zvezdnato nebo s prostim očesom, koliko nebnihi teles! Ako vzamem dober daljnogled, se mi vidi vse drugače, vidim mnogo več. Oko našega razuma vidi daleč, pa ne vsega; človeški razum je le brleča svetilka. Razum, ožarjen s svitom vere in razodetja, spozna več, spozna vse, kar je treba ne le za časno, ampak kar je treba za večno srečo. Kdo se more nad tem jeziti, spotikati, drugim zameriti, ako si to izkoristijo, dočim je sam toliko nespameten, da nalašč noče, da hoté miži pri luči, da je ne opazi.

Pa še poreče kak tak velik mislec: Nevredno je človeka, da daruje svoj razum. Ako verujem, ne darujem razuma, ga le uklonim višji avtoriteti, verjamem, da so stvari takšne ondi, kamor sam s svojim končnim razumom ne sežem. Ako koga, ki kaj ne ve in gotovo sam ne bo izvedel, podučiš, je-li sramotno zanj, ako se nate zanese ter ti verjame.

Toda svoboda je le prva izmed vseh človeških dobrot. In tudi svoboda v mišljenju. Dobro, pustite jo vi drugim, kot jo drugi puste vam.

Ko so leta 1905 imeli svobodomisenci v Parizu slovesen obhod povodom odkritja nekega spomenika, tedaj je bil neki duhovnik toliko nesrečen, da je srečal to divjo druhal. Ta ga je v imenu svobode in prostega mišljenja pobila na tla in trpinčila; malo preje pa so isti ljudje poveličevali kot junake svoje somišljenike, ki so zaradi barbarskega napada sedeli v ječi.

Sploh če se hoče kdo prepričati, kakšno svobodo poznajo svobodomisenci, kako so svobodni v izrazih in v zabavljanju, naj vzame kak njih list v roko, predvsem kak spis njihovega poglavarja Häckla v Jeni. Videl bo, da je mišljenje res »prosto«, to je razbrzdano, neredno, brezumno. Spoznal bo, da se ti ljudje sklicujejo na svobodo mišljenja, zato da smejo potem pisati in verjeti največje neumnosti o cerkvi in veri.

Kdor zasleduje delovanje današnjih svobodomiselcev, mora spoznati, da o pravi svobodi nimajo pojma; miselci so pa tudi jako majhni. Gre se jim za boj proti cerkvi in veri, zato niso svobodomisenci, temveč brezverci našega časa. Torej niti pametni miselci, še manj pa miselci niso takoimenovani svobodomisenci.

Kdaj smemo pričakovati boljših časov?

Predaval pri rodiljskem večeru c. kr. rud. deške ljudske šole v Idriji J. N. — (Konec.)

Veliki zapravljevci so pijanci. No, no, mi bo kdo ugovarjal, saj šolski otroci še vendar niso pijanci. Res je, da še niso; toda pomisliti treba, da so mnogo pijancev starši vzgojili. Saj si oče in mati ne privoščita niti kozarca vina, da bi ga vsaj nekoliko ne dala pokusiti tudi svojemu ljubljencu. Otrokom ne kaže dajati nobenih opojnih pijač! Zanje je najboljša pijača voda ali pa mleko. Če se otrok že doma navadi opojnih pijač, morebiti še celo žganja, potem pač ni mogoče drugače trditi, kakor da so starši izredili pijanca. Istotako nespametno je, če vodijo starši ali varihi mladino s seboj v gostilne in kavarne; tam se ne bodo nič dobrega naučili, pač pa mnogo slabega, zlasti pa pivskih navad. V svoji nevednosti in napačni dobrohotnosti store roditelji s takim ravnanjem dvojno zlo. Prvič pripravljajo zdrav želodeček otrokov, da bo razpoložen za alkohol, za strup, ki bo pozneje otrokova potreba, pa tudi nesreča in poguba za njegovo zdravje, — drugič ga s tem vodijo na pot zapravljevosti.

Zapravljevci so dalje tudi razne vrste tobakarji. Prav mnogo lepih novcev se zapravi na tobaku. Skušnja uči, da prav težko opusti to razvado, kdor se ji je enkrat vdal. Treba je skrbeti, da se mladini z vso strogostjo zabrani kajenje. Tobak škoduje otrokovemu zdravju, škoduje pa tudi njegovi dobri vzgoji. Navadno so mladoletni kadilci obenem tudi tatovi in sploh izprijenci. Ker nimajo denarja, da bi si kupili svalčice, skušajo si ga pridobiti na nepošten način. Šola mlade kadilce strogo kaznuje, enako naj bi storili tudi drugi odgojitelji, osobito starši.

Če je bil sin v šoli zaradi kajenja kaznovan, naj ga ne zagovarjajo, ampak nalože naj mu tako kazen, da se mu bo tobak za vselej pristudil.

Odgojitelji! Pazite, da vaši otroci ne bodo postali strastni igralci. Otroci naj nikdar ne igrajo za denar ali kako drugo denarno vrednost; tudi za orehe ne, ker s tem se vzbujajo v njih pohlep po dobičku ter se daje povod jezi in prepiru. Prav je, da se mladini ob prostem času dovoljujejo poštene zabave in igre; pustimo jim nedolžno veselje ob primernem času. Toda igrajo naj se le take družinske igre, pri katerih se ne gre za dobiček ali izgubo, ampak je njih namen edinole zabava. In takih iger nam ne manjka; naj navedem le nekatere: »Gospod kapucin so kapco izgubili,« »Frči, frči golobček,« »Lisico uganjati,« »Špano vleči« itd. To so igre, ki napravljajo otrokom mnogo veselja, a jih ne zapeljujejo v pogubno strast igranja. Noben igralec ne more biti varčen človek, to potrjuje že star pregovor, ki veli, da »devet igralcev še enega petelina ne redi.«

Zelo nevaren vzrok zapravljevosti je zlasti gizdavost. Hvaliti moramo starše, ki skrbijo, da so mali otroci lepo in dostojno opravljeni. Dostikrat imajo sicer revni roditelji prav čedno in snažno oblečene otročiče; raztrganih in umazanih ne morejo videti. To je gotovo zanje najboljše izpričevalo. Gizdavost pa moramo po načelih pametne vzgoje kar

odločno zametovati in iztrebiti iz družin. Slovenske matere! Navadite svoje ljubljence, da bodo zadovoljni s preprosto, pa snažno obleko.

Naša dolžnost pa ni samo, da otroke odvrčamo od zapravljivosti, temuč navajati jih moramo tudi k varčnosti, k štedenju. Že male otroke učimo, denar prav obračati. Če dobi otrok kak denar, skrbimo, da ga ne bo izdal za nepotrebne, znabiti celo škodljive reči, ampak da ga položi in spravi v hranilček ali skodelico. Tako delajo modri starši, ki jim je res na srečo dobra vzgoja njihovih otrok.

Da pa denarja ne zapravimo tako lahko, zato imamo hranilnice, kjer denar ni samo varno spravljeno, temveč tudi plodonosno naložen.

Letos je ravno petindvajset let, kar je država ustanovila svojo poštno hranilnico, ki je v prvi vrsti namenjena mladini, da zamore s poštno-hranilnimi kartami celo majhne zneske, n. pr. 10 h plodonosno naložiti.

Še bolj pripravne za šolske otroke so pa šolske hranilnice, ki so se po mnogih državah in tudi v Avstriji že docela udomačile. Navedel bi lahko s številkami, koliko šolskih hranilnic je n. pr. na Angleškem v Belgiji, na Francoskem, v Švici itd., toda zadostuje naj, če povem, da je bilo v Avstriji (brez Ogrske) leta 1903 že 562 šolskih hranilnic.

Že prej sem omenil, da ministrski ukaz naravnost naroča učiteljstvu, da mora otroke poučiti o plodonosnem nalaganju majhnih prihrankov. In kje se nudi učiteljstvu lepša prilika zato, kakor če je s šolo združena tudi šolska hranilnica? Toda če hoče šolska hranilnica doseči svoj namen, morajo zopet starši sodelovati ter otroke opozarjati na vsak vinar, da ga ne zapravijo, temveč da ga vložijo v hranilnico. Starši naj se tudi vedno prepričajo, ali je otrok res toliko vložil, kolikor bi bil moral, ali ni znabiti kaj zapravil. Tudi bi brez dovoljenja staršev ne smel nihče nič vzdigniti. Če otrok vidi, da se starši zanimajo za njegove prihranke, bo s tem večjim veseljem zbiral in množil svoje premoženje.

Največji pomen pa ima mladostno varčevanje za poznejša leta. Ako so se otroci v mladosti naučili varčevati, tega tudi pozneje ne bodo pozabili. Uradna poročila dokazujejo, da se je tam, kjer so šolske hranilnice, tudi pri odraslih varčevanje zelo povzdignilo.

Ako zatorej starši navajajo svoje otroke k varčevanju, store le svojo vestno dolžnost. Ni potreba, da bi moral vsak otrok takoj imeti stotake v hranilnici; dovolj je, če dobi tisti čut, ki mu bo branil, da vinarja ne bo po nepotrebem zapravil. Učiteljstvo bo gotovo vedno in povsod pripravljeno snovati tudi šolske hranilnice, ako bo videlo, da se tudi starši zanimajo za to.

Naj bi naštetih nasveti pripomogli, da bi vsi vzgojitelji skušali zatreti pogubno zapravljalnost med našim mladim naraščanjem; pametna in modra varčnost bo zatrla marsikatero zlo in pregreho med slovenskim ljudstvom, obenem pa bo zagotovila vsaj prihodnjemu rodu boljše čase!

Psihologija in pedagogika.*)

(Predaval pri sestanku „D. S. K.“ profesor A. Kržič.)

Radi pritrdimo zahtevi: Sprejmimo tudi od nasprotnika, kar je pri njem dobrega! Vendar ne smemo ob tem pozabiti, da so imeli in imamo tudi katoličani izvrstne miselce, modroslovce in dušeslovce. Vsekako smo pa mi na dobičku, ker hvaležno vzprejemamo oboje: kar nam ponuja naša narava in kar nam je podarilo nadnaravno-božje razodetje.

Živahno je gibanje pri pedagogiji na obeh straneh; zlasti o metodah kar mrgoli navodilnih knjig in knjižic. Mnogo se jih postara in preživi kaj kmalu; nekaj se jih bo pa le ohranilo in pomagalo marljivim pedagogom dalje graditi na podlagi vrlih pridobitev preteklih časov.

Izmed povodnji pedagoških in metodiških obravnav, govorov in spisov se v sedanjem času nekako najbolj glasno sliši klic: Metoda naj se gradi na podlagi psihologije! Otrokovo dušo natančneje proučujmo, če hočemo otroka pametno učiti in vzgajati.

Temu občenemu pedagoškemu klicu so se že po mnogih krajih odzvali katehetje, in uprav zato, ker so izvolili psihologijo za podlago svojemu katehetskemu delovanju, so zvali svojo metodo, za katero so se odločili in jo hočejo čimdalje bolj izpopolniti — psihološko metodo.**)

Seveda moram pa tukaj pripomniti, da učitelj ne sme samega sebe pozabiti, ko se ozira na otroško dušo, t. j. ne sme zanemariti logike, kar se kaj rado primeri enostranski gorečnosti. Na oboje se je treba ozirati: na otroka in na predmet. Če gledamo le na otroka, prevladajo zahteve psihologije; če se pa oziramo bolj na predmet, se oglašajo logiška pravila. Pedagogika pa ni niti psihologija niti logika, marveč si mora le obe prav izkoristiti.

Poprej so se vobče dobri katehetje tudi ozirali kolikor toliko na dušne zmožnosti otrokove, ali tega se niso zavedali tako jasno. Delali so prav, a le bolj po nekem naravnem nagibu, po metodi, ki jo narekuje takozvana »domača pamet«. Pa ta domača modrost ni povsod doma. In tako je bilo mogoče, da so n. pr. v 18. stoletju voditelji-katehetje smatrali otroka za malega filozofa, ki naj s katehetovo pomočjo sam »sfabricira« verske in npravne zahteve. To je bilo nepsihološko. Enako nepsihološko so ravnali oni katehetje, katerim je bila preveč pri srcu logika in sistem, ter so mehanično ubijali v otroške glavice dolga naštevanja neumevanih

*) Viri: Dr. Fr. Lampe: Dušeslovje 1890; H. Schreiner, Analiza duševnega obzorja otrošrega, 1903; Weber, Die Münchener katechetische Methode 1905; Habrich, Pädagogische Psychologie 1902; Dr. L. Krieg, Lehrbuch der Pädagogik 1900; Kehrein-Kellers Handbuch der Erziehung und des Unterrichtes 1904 itd.

**) Pravzaprav pa ima to ime svoj izvor od Herbartovih formalnih stopinj, za katere so se bili posebno zavzeli katehetje v Monakovem.

podatkov. Preveč psihološki so pa zopet oni metodiki, ki enostransko zidajo le na živčevje in možgane, višje dušne moči pa zanemarjajo ali celo tajé.

Naše društvo se mora seveda, če hoče plodno delovati, odločno postaviti na to stališče, da pred vsem izkušajmo razumevati naravo otroško in po tem spoznanju uravnavati praktično postopanje. Nočemo pa enostransko povdarjati samo psihološke zahteve, marveč vedno upoštevati tudi logiko in razne druge pedagoške zahteve. Še do imena »psihološka metoda« nam ni kdosi ve kaj, ker se nam zdi enostransko in torej neopravičeno.*)

Ne branimo se pametnih novih idej, a tudi nočemo nehvaležno zametavati koristnih nasvetov modrih prednikov. Naše stremljenje meri na to, da bi vsak katehet bil vsestransko izobražen pedagog! Polje je obširno, a delo jako hvaležno.

Namenil sem se najprej pojasniti, kako je res psihologija prva podlaga uspešnemu poučevanju in vzgajanju.

Človek sestoji iz duše in telesa. Oboje — duša in telo — je tesno združeno, tako da popolnoma samostojno ne more delovati ne duša brez telesa, ne telo brez duše, marveč le oboje skupaj. Torej zgolj dušnega delovanja ni na zemlji.

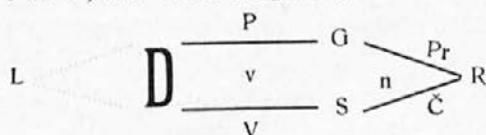
Psihologija uči, da naša duša deluje posredno — po telesnih čutilih; človek brez sodelovanja telesnih čutil bi bil top. To dušno-telesno delovanje se razodeva na dvojen način: s spoznavanjem in hotenjem. Oboje — spoznavanje in hotenje — je z ozirom na dušo in telo zopet dvojno: nižje in višje. V nižjem, bi rekli, prevladuje telesnost, v višjem duševnost.

Spoznavanje, ki ga duša prvotno vzprejemlje po telesnih čutilih, je nižje spoznavanje in nas dovede do predstav; spoznavanje, ki ga potlej duša samo umsko uravnava, je višje spoznavanje in nas dovede do pojmov.

Obojno spoznavanje pa povzroča tudi hotenje (želenje) ter nam je reč, ki jo spoznamo, ali vseč ali pa nevšeč, jo poželimo, ali pa se je želimo iznebiti. Tudi hotenje ali želenje je dvojno: z ozirom na nižje spoznanje je čustvo, po višjem spoznavanju pa se povzpne do volje.

Le če pri kakem dejanju sodelujejo vsi ti štirje momenti, če tudi ne vsi hkrati, se imenuje tako dejanje kompletno ali celotno človeško dejanje.

Torej bi smeli reči, da moč, ki izvršuje popolno duševno dejanje, ima štiri komponente, kar bi si utegnili grafično tako-le predstavljati:

*) Oporekamo mu pa tudi ne, v tem smislu, da se „a potiori“ imenuje vsa reč („a potiori fit denominatio“).

Naj nam D pomenja dušo, ki obvladuje telesne moči; te pa se družijo, kakor smo vajeni reči, zlasti v glavi (G) in srcu (S), torej nam naj oboje (GS) predstavlja naše telo. Od zunaj (R = reč) vzprejema duša po čutilih snov za spoznanje (G) in hotenje (S). Po teli dveh komponentah nastanejo predstave (Pr) in čustva (Č) vsled nižjega spoznanja (n). Iz tako pridobljene snovi tvarja duša (D) dalje pojme (P) in odločuje v o l j o (V) vsled višjega spoznanja (v).

Verniki pa ne smemo prezreti še nadnaravnega spoznanja in hotenja, ki prihaja naši duši po milostih Sv. Duha, po nadnaravni luči (L), ki nas žarnejše razsvetljuje in ogreva, delujoč na um in voljo. Tako dobimo še dve komponenti nadnaravne moči, ki blagodejno vplivata na komponente naravnih sil duše in telesa.

Moderna metodika ne pozna ločitve nižjih in višjih ob spoznavanju delujočih moči, še manj pa seveda nadnaravnih. Tvorjenje pojmov se vrši materijalnim potom — vse po živčevju in možganih.

Treba, da si to še nekoliko natančneje pojasnimo, in sicer najprej v umskem oziru, potlej pa še z ozirom na čustvovanje in voljo.

A. I. Nižje spoznavanje, ki nas dovede do predstav.

a) Predstave čutnih reči. Vsak predmet, ki ga z zanimanjem uzremo (= zaznamo), vpliva po čutilih na našo dušo tako, da nastane v duhu neka slika, rekli bi, dušna fotografija onega predmeta. Zavedamo se ga takorekoč dvojno, kakor je v resnici, in na dušni sliki, ki jo zovemo p r e d s t a v o. Stari so jo zvali »phantasma«, ker ima res fantazija tu svoje posebno opravilo. Zdi se nam, da gledamo predmet z dušnimi in telesnimi očmi. Ko se odmakne izpred telesnih oči, ostane še za dušne oči — v spominu, in sicer tem dlje in določneje, s čim večjim zanimanjem in sijajem je sliko vzprejel naš duh.

Še zdaj se dobro spominjam, s kakim zanimanjem sem pred 50 leti zagledal prvič v šenklavški cerkvi množico gorečih sveč na velikem lestencu in pa kako so se manjši lestenci z lučicami vzdigovali kvišku tam izza velikega oltarja. Minulo je že pol stoletja in slika je še tako živa v spominu, kakor bi gledal s telesnimi očmi. Enako mi je še pred očmi dar sv. Miklavža v istem letu.

Da bo pa res ta dušna slika — predstava — jasna in popolna, je treba predmet natanko in vsestransko o p a z o v a t i, da se vtisnejo v dušni sliki vsaj najimenoitnejši znaki predmeta.

b) Predstavljanje nečutnih (duševnih) predmetov. Predstav o nečutnih predmetih (pojmi tu ne pridejo v poštev) si seveda ne moremo stvarjati naravnost s čutili. Zato nekateri niti ne govore o njih. Če pa hočemo imeti predstave tudi o takih predmetih, si pomagamo z analogijo ter s pomočjo tvarinskih reči pridemo do predstave po dvojni poti:

- a) via affirmationis,
- b) via negationis.

Ko bi si hotel, n. pr., predstavljati našo dušo, bi si v fantaziji napravil neko tvarinsko (čutno) sliko: kakor da je duša nekak fini eter ali nekaj zračnega. To vem, da je taka

čutna slika o naši duši napačna; a ker se zavedam te napake jo hkrati popravim v mislih ter se nekakšno zavedam, kakšna bi morala biti prava slika; ko bi bil angel, bi ne potreboval tega sredstva, marveč bi dušo spoznal kar neposredno.⁹⁾

Ako bi si hotel predstavljati veselje, bi si mislil rahlo svetlo žarno meglico, ki ima moč vzradostiti vsakogar. To je „via affirmationis“; pa ker vem, da to ni res, da veselje ni nič stvarinskega, tudi ne meglica — („via negationis“), si v mislih takoj popravim in si le predstavljam, kako bi utegnilo ali moralo biti. Zato pravimo, da srečni človek plava v veselju, da uživa radost; pesniki pa še pristavljajo, kako se n. pr. v majniku veselje razgrinja po gajih in dobravah. Enako nam fantazije slika žalost kot temne oblake ali grenko morje itd.

Vobče pa spoznavamo take duševne predmete po svojem notranjem čutenju ali pa po pojavih, ki jih opazujemo na raznih zgledih, n. pr. ponižnost, krotkost, skrb, bojazen itd., ter to, kar vidimo pri drugih, obračamo nase.

c) Spoznavanje nadnaravnih predmetov je pa še težje, ker o teh ne moremo imeti ne predstave, ne pojma. Pomagamo si, kakor poprej, tudi tukaj po analogiji nekoliko s tem, da dvojni poti pridenemo še tretjo, ki jo dr. Weber zove „via eminentiae“. Torej:

- a) via affirmationis,
- b) via negationis,
- c) via eminentiae.

O svojem angelu varihu, n. pr., si ne morem naravnost napraviti dušne slike, pa tudi ne s pomočjo popravljenе analogije. Ako si angela mislim kot mladeniča v najlepši dobi in v največji popolnosti, pa to sliko brž popravim s tem, da prečtam vso telesnost, si s tem še nisem napravil prave slike, marveč moram še pristaviti prednosti v toliki vzvišenosti, ki je jaz ne morem pojmiti, marveč jo more spoznati le bitje, ki je mnogo višje od mene. Torej popolnoma pravega pojma o angelu si ne morem ustvariti sam, še manj ga podati učencem. Prav veliko pa mi pripomore k spoznanju omenjena razlaga po analogiji: angela primerjam človeški duši brez telesa v največji popolnosti, pa še potenciram njene vrline v nedogledni meri.

Pri razlagi o večnosti si odberem za analogon ono mero, s katero merimo čas: leto, milijon let, bilijon let in tako dalje, da mi kar zastaja um, in infinitum. Saj je sploh znana primera o tičici, ki bi priletela vsakih milijon let enkrat pa odnesla od najvišje gore le en droben pesek, ter bi priletela toliko milijonmilijonkrat, da bi odnesla na ta način vso goro, — pa večnost bi še ne minila — bi se šele začela...

Skrivnosti naše sv. vere seveda ne bomo nikdar razumeli, a po takih psihičnih, naravnih izvajanjih jih pojasnjevati pač ne more biti veri nasprotno. Tako n. pr. ne more biti zoper nauk sv. cerkve, ako skrivnost sv. Trojice neka kateheza po analogiji takole: Mislimo si umetnika, ki se je odločil naslikati umotvor. Najprej ima že vso sliko v mislih — v koncepciji, gleda jo v duhu kakor že dovršeno. Bog Oče gleda samega sebe v sliki, pri njem pa je slika — realna — večna, oseba: B o g O č e v i d i s a m e g a s e b e v s v o j e m S i n u. (Ker se navadno misel izraža z besedo, se imenuje druga božja oseba tudi „Beseda“). Ako je umetnik izvršil svojo sliko, mu je nad vse draga. Bog Oče ljubi svojega Sina in Sin ljubi Očeta z božjo ljubeznijo. Ta medsebojna večna ljubezen v božji popolnosti je tudi božja osebnost. — Sv. Duh, ki izhaja od Boga Očeta in Sina od v e k o m a j. To pač ni razlaga presv. Trojice, marveč le oddaleč neka slutnja, kako more biti v istini. Saj je sv. apostol Pavel tako lepo zapisal: „Zdaj gledam kakor v zrkalu, kakor v zastavici, takrat bom gledal tako, kakor je.“ (Dalje prih.)

⁹⁾ Fiziki si tudi nekako stvarinsko predočujejo (predstavljajo) naravne sile, ker jih včasih kar naravnost imenujejo „fluidum“, n. pr. pri magnetizmu in elektriki.

Nekaj o krščanski simboliki sploh in posebej o simboliki pri poduku krščanskega nauka.

Spisal Sorški.

Per visibilia ad invisibilia.

V šoli se dandanes posebno poudarja nazorni nauk. Moderni abecednik, kakor ga sedaj rabijo na ljudski šoli je ves drugačen, kot je bil nekdanj. Vse možne pripomočke, priproste in enostavne, drage in umetne si omišljajo šolniki, da bi neuki mladini um razbistrili in z nazornim naukom obzorje razširili. Šolske stene in omare o tem pričajo. Kako zelo je napredovalo risanje! Junaki drugega, tretjega razreda že kar po naravi rišejo, posnemajo, barvajo. Prav preobložili so že šolo z vso to mnogostranostjo. Pa nekaj zdravega je vendar na tem, če se ne greši per excessum.

Poglejmo pa zdaj kateheta in njegovo tvarino ter pripomočke v sedanjih ljudski šoli. Dobili smo res nov, pregleden, obširen in strogo dogmatičen katekizem kot učno knjigo, ki jo moramo uporabljati. Nekateri kritiki so novi katekizem takoj obsodili; pa se je odgovorilo: »Pa podajte kaj boljšega.« Res je, kaj boljšega bi se ne dalo kar tako napraviti. Naš katekizem je tudi modern, v dobrem smislu seveda. Učna tvarina pa ostane vseeno težavna, ker je nadčutna. Katekizem sam na sebi je suhoparen. Nekaj življenja v katehetovo uro prinesejo zgodbe sv. pisma, (ki so po učnem načrtu podlaga krščanskega nauka) naj se že obravnavajo sistematično ali pa mimogrede. K razlagi zgodb služijo podobe v knjigi sami ali pa večje „nastenske.“

Katehet mora gledati na to, da tudi težavno in vzvišeno tvarino iz katekizma naredi otrokom zanimivo in prikupljivo, in zato naj postopa nazorno. Poleg podob, slik in nazoril, ki so na razpolago, naj bi mu služila v nekoliko tudi k r š č a n s k a s i m b o l i k a.

Utemeljujem to s tem, ker je 1. že po učnem črtežu podlaga poduka svetopisemska zgodba; torej od konkretnega naj se prehaja na abstraktno.

2. Božji Učitelj sam je s svojimi poslušavci prav tako ravnal. Najraje je govoril v prilikah in brez prilik jim ni govoril. Nedosežne verske resnice jim je razlagal v ljubkih prisposodobah, ki so vzete ali iz proste narave ali vsakdanjega življenja. Skoraj za vsako resnico imamo kako priliko iz Gospodovih ust. Kristus sam je ustanovil krščansko simboliko. Simbolična je vsa stara zaveza; simbolična tudi najtežja, zadnja knjiga svetega pisma — apokalypsa. Iz krščanske simbolike so se učili preprosti, — pa tudi največji veleumi, kot so bili umetniki Quattro- in Cinquecenta. V simboličnih podobah sv. pisma so našli snovi za svoje umotvore.

3. Nadalje pogledajmo katoliško cerkev, ko je bila še takorekoč v povojih, v otroški dobi prvih treh stoletij. Kako je nazorno učila prve svoje katehumene! To nam živo pričajo katakombe. S čim so okrašene podze-

meljske cerkve prvih kristjanov? S samimi simboli. Tu najdemo do malega cel katekizem na stenah; ne v umetnih, velikih podobah, — ampak v malih, neznatnih (merijo le 40—80 cm visokosti), dostikrat samo v skicah. In kako ljubko so znali prvi kristjani vzvišene resnice pojasniti na priprost način. Prava »biblia pauperum« je slikarija v katakombah. Od priproste lončene svetilke, (ki ima podobo barke — znamenja sv. cerkve), do zlatih ploščekov, ki so služili pri sv. obhajilu; — povesod sam simbol: Bel golobček med rožami — znamenje čiste duše v raj; — riba s košaro in kruhi, — znamenje sv. R. T.; — jelen pri studencu, — znamenje hrepenenja po sv. obhajilu itd. V monumentalni knjigi Kuhnovi »Roma« najdemo o tem obširen in temeljit opis. Pisatelj pravi (Kuhn, Roma, st. 69): »Die hervorstechendste Eigenschaft der ältesten christlichen Kunst ist der sinnbildliche Charakter. Anstatt einen Gegenstand als solchen, in seiner natürlichen Beschaffenheit darzustellen wird ein Zeichen oder Sinnbild dafür gesetzt, welches von Jedermann verstanden wird. Die Anwendung vieler Sinnbilder erklärt sich leicht. Wenn der Künstler die christliche Hoffnung, die Reinigkeit, die Wachsamkeit, die Sünde darstellen will — Gegenstände, welche an sich nicht gemalt werden können, so greift er zu dem bequemsten Auskunftsmittel, er gebraucht allgemein verständliche Sinnbilder, für die Hoffnung den Anker, für die Reinigkeit die Lilie, für die Wachsamkeit den Hahn, für die Sünde die Schlange . . . Dieser vorherrschend sinnbildliche Charakter der christlichen Kunst behauptet sich bis zur Mitte des III. Jahrhunderts.«

Zakaj je bila umetnost v katakombah simbolična? Prvi in neposredni vzroke je bila gotovo »disciplina arcana«, ki je vezala prve kristjane. »Ne metajte svetega psom!« Drugi vzrok pa je bil ta, ker so s simboliko novospreobrnjence najlažje vpeljevali v skrivnosti svete vere — razumu nepojmljive, kakor piše sv. Pavel v listu Rimljanom (Rim. I., 19, 21.) Quod notum est Dei, manifestum est in illis: Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius a creatura mundi, per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque eius virtus et divinitas. — Pri otrocih v šoli se dá s simboliko še zdaj ena ali druga stran katekizma primerno pojasniti.

Splošno bi opomnili na sledeče:

a) Opozoriti je treba otroke najprej na domačo pratiko. V stanovskih govorih za matere omenja tovariš, č. g. župnik Mikš: »Velikega pomena za versko vzgojo doma je hišna pratika.« Otroci jo radi prebirajo. Tam najdejo razna znamenja in podobe, ki jim jih je treba pojasniti, n. pr. jabolka sv. Nikolaja, orodje mučencev itd.

b) Otroke je opozoriti na domačo cerkev, kjer ni skoraj stene, oltarja, sohe ali slike brez simbola.

c) Pri razlagi svetopisemskih podob v šoli je opozoriti otroke na posameznosti, n. pr. pri angelovem oznanjenju na lilijo, ki jo angel drži; lilija je znamenje čistosti. Pri podobi izgubljenega sina opozorimo na tiste angele v oblakih. Eden muzicira, drugi pojejo, — to pomenja veselje, —

ne nad tisto gostijo, ki jo je oče napravil sinu. — ampak veselje nad grešnikom, ki se je izpreobrnil. Pri podobi »Prvi starši morajo iz raja,« — opozorimo na Marijo brez madeža spočeto, žena obdana od solnca, luna pod njenimi nogami itd.

d) Pa tudi katehet sam naj prilično pridno porabi kredo in šolsko tablo. Na tablo se napišejo v kratkih besedah nekatere razdelitve, n. pr. o kesanju, razdelitev cerkvenega leta in pglavitni prazniki, rodovnik Jezusa Kristusa. Pa ne samo besedè, tudi priprosta podoba, simbol sme na šolsko tablo. Pri prvencih, ki ostanejo tako težko dalj časa mirni, pazljivi, to kaj ugodno vpliva in jim je za razvedrilo; pri večjih se pa s tem tudi dosti več doseže.

e) Omenil bi še spominskih podob, ki se otrokom dajo v spomin pridnosti ali pa prve spovedi in prvega sv. obhajila. Naj se podoba primerno razloži, n. pr. pri obhajilni podobi pelikan, pri spovedni — ovca med trnjem. Pri manjših podobical naj bo katehet izbirčen, ker se izbirati da. Dobijo se slike s prav pomenljivimi znamenji, n. pr. serija o sv. R. T. Najboljše so pa svetopisemske iz Jezusovega življenja. (Dalje prih.)

Pedagoški in katehetski tečaj na Dunaju.

V zadnjih letih se kaj pridno prirejajo katehetski tečaji v večjem obsegu. Za katehetski napredek velevažen je bil tudi zadnji dunajski tečaj, ki se ga je udeležilo mnogo domačih, pa tudi izvenavstrijskih veljakov na katehetskem polju. Oddanih je bilo 430 vstopnic. Častno je bila zastopana mariborska škofija, ki je poslala k prireditvi tri ljudskošolske in tri srednješolske katehete. Vrhovni poglavar učeče cerkve, Pij X. sam je pokazal zanimanje za dunajske katehetske zborovalce ter poslal pismo, ki v njem poudarja, da se nahaja sv. cerkev v neugodnih okoliščinah in razmerah, da je torej ponk mladine v verskih resnicah tem važnejša in odgovornejša dolžnost vseh duhovnikov.

Zborovanja je vodil vseučiliški profesor, prelat dr. Swoboda, ki je pri otvoritvi s krepkimi besedami označil namen in pomen katehetskega tečaja. Potrebno je pred vsem, tako je zatrjeval, da skrbimo v dobi strojev, v dobi brezsrčnosti, za odgojo srca, volje in značajnosti. Koristno bi bilo, ako bi

mogli natančneje poročati o posameznih referatih, dasi imajo taki in enaki tečaji pravi in resnični pomen v prvi vrsti za udeležence. Za enkrat hočemo omenjati le nekatere odlomke.

Pri prvem zborovanju je razbral nadškoč Bilezewski vzroke in razloge, zakaj se dandanes toliko dijakov odtuji od vere in verskega življenja, ko zapuste srednje šole. Podal je tudi nekatera navodila, kako bi se ti žalostni pojavi odpravili. Važno in koristno je, da katehet svoje učence temeljito seznanj z onimi verskimi resnicami, ki so z ozirom na zdajne okoliščine in nevarnosti dijaštva najvažnejše in naidločivnejše. Ako se zna veroučitelj omejiti, mu bo dana prilika, da najvitalnejše stvari od raznih strani in večkrat obravnava in tako mladino z njimi do dobra seznanj. Katehet naj učencem živo in ognjevito slika zlasti največji ideal: Jezusa in njegovo najsvetejšo Mater. »Ako ne zmore vzbuditi v mladih srcih več občudovanja in več liubezni do Sina božjega in do nebeške Kraljice, — kakor zna n. pr.

ogreti katerikoli boljši profesor učenec za kakega pesnika — potem . . . ga Bog ni poklical za vzgojo mladine.« Govornik je nadalje poučeval, kako je treba zavračati in zametavati zmote socialnih demokratov in drugih protiverskih bojnikov, ter da se ne sme o osebah nikdar govoriti zaničljivo ali zbadljivo. — Nadalje je treba učencem vepiti v srce globoko spoštovanje do svetih zakramentov, ter jim pojasnjevati vsebino pastirskih listov. Ekshorte naj bodo dobro premišljene in proučene; da bodo kazali zanje učenci večje zanimanje, naj se o vsebini v šoli sempatje sprašuje. —

Katehetovo predavanje naj prešinja ljubezen do resnice ter ljubezen do učencev. — Nadaljna dolžnost veroučiteljeva je, skrbeti in paziti, da bodo učenci verske in moralne nauke takoj izvrševali ter svoje notranje in vnanje življenje po njih uravnali. Med raznimi praktičnimi nauki je visoki dostojanstvenik opozarjal zlasti še na individualno vzgojo učencev.

Med vsestranskim odobravanjem je govoril cesarski svetnik dr. Klemen Kickh O. S. B. o vzgoji srca in značajnosti v starem veku in v dobi krščanstva. Kot nekako dopolnilo tega predavanja je bil referat profesorja dr. Seydl-a, ki je prav izborno in razborito popisal sv. Avguščina kot pedagoga. Pokazal je, kako je postal Avguštin cel človek, kristjan, in značaj. V drugem delu svojega govora pa je dokazal, kako je veliki svetnik vzgajal in likal značaje. Svoja izvajanja je končal govornik z logično posledico: 1. Osební stik in vpliv učiteljev je za nramni razvoj izredne važnosti, 2. Neprecenljivega pomena pri tem je pa seveda tudi nadnaravna pomoč, milost božja.

Profesor Krauss je kot nadaljnji govornik omenjal, da brez trdnega prepričanja ni značajev. Skrb srednje šole bodi torej, da s primernimi dokazi utrdi prepričanje. Radi tega je zelo važno, da se zmote razlože in raztolmačijo ne samo zgodovinsko, ampak tudi psihološko. Dekazovanje bodi kolikormoč kratko, jedrnato, točno in jasno.

Tretji dan so imeli udeleženci priliko prisostvovati verskemu pouku na raznih dunajskih šolah. Na e. kr. Karol Ludovikovi gimnaziji je imel profesor dr. Dworkak poizkus v 6. razredu. Obdeloval je z učenci tvarino »O zakramentih sploh«

in pokazal s svojimi ljubeznivim nastopom in z umnim razvijanjem mnogo spretnosti.

Razstava. O priliki katehetskega tečaja so si udeleženci ogledali tudi bogato razstavo učil, ki sta jo oskrbela profesor Löwenstein in knjigotržec Kirsch. Razstavo je obiskal tudi naučni minister Marchet.

Dne 23. februarja je predaval prof. dr. Swoboda o tvoritelni umetnosti in o vplivu umetnosti ter ponazoril na duševne zmožnosti. Odgovarjal je na sledeča vprašanja: Kdo naj naredi nazorila? Kakšna naj bodo? Čemu so? . . . Za ponazorila ni vsak umetnik pripraven; tudi ne sme samo znanstveno delati, pač pa umljivo za mladino. — Zatem je sledila razprava dvornega svetnika dr. Schindlerja o »etiškem gibanju«, in še bolj zanimiv referat znanega poslanca Drexlerja, ki je obdelal snov: »Kako in s kakšnimi pomočki se vzgajajo značaji?«

Najprej, pravi govornik, je treba voljo utrditi ozir človeških strasti. Kjer je volja močna in trdna, tam je čvrsta podlaga za značajnost. — Učenca je treba nadalje vzgajati tako, da ne bo spoznaval le dobre strani človeškega življenja, ampak, da bo znal prenašati tudi to, kar je grenkega, trdega, raskavega. Govornik je svaril, naj se mladini ne dovoljuje preveč takozvanih športnih zabav, kajti preobilni športi značajnost preje pokvari, nego klikajo in okrepe. Pri vzgoji značajnosti morajo seveda sodelovati vse učiteljske moči, in ne le veroučitelj, ki naj med drugim posebno neguje in goji resnicoljubnost. Ako se učenec lahko ponaša s to čednostjo, mora se mu priznati, da hrepeni po značajnosti, da bo postal značaj. Tudi je treba vpeljati dobro, strogo disciplino pri mladini, da se ne ruši pot do značajnosti.

Ob sklepu prvega tedna, ki je bil namenjen srednješolskim veroučiteljem, so se zbrali vsi udeleženci k glavni diskusiji, kjer so razni govorniki sprožili še marsikaj novega. Priporočalo se je pri tej priliki, naj bi se poskrbelo, da bi se na dunajskih šolah uvedlo stalno hospitiranje. Govorilo se je še o učnih pripomočkih, o šolskih molitvenikih, o ekshortah, ki naj bi se priobčevali, pa ne v obliki pridig, ampak v obliki zabavnih knjižic idr. (Dalje prih.)

Katehetski pripomočki.

Učne knjige za krščanski nauk. Podrobni učni načrti, praktične učne knjige, več časa za verski pouk, to so zahteve, ki jih vneti katehetje povsod in vedno ponavljajo. V Zagrebu se je izvolil odbor, ki je sestavil precej obširen osnutek, ki se naj po njem preuredi dozdajne šolske knjige za verouk. Nadbiskupski duhovni stol v Zagrebu je odobril predlogo in je odredil, da se ima katekizem revidirati, odnosno sestaviti po predloženih nasvetih. Redakcija katekizma je poverjena profesorju učiteljske šole č. g. Ferd. Heffler-ju.

Kaj pa pri nas? Ponavljamo še enkrat prvo točko resolucije, ki so jo soglasno odobrili člani nemškega katehetskega društva v praški nadškofiji: »Izrazi v avstrijskem katekizmu so preabstraktni, težki, jezikovno netočni, stvarno sempatje nepravilni, vsled tega ne ustreza ne katehetom kot učno navodilo, ne otrokom kot učna knjiga«... Taisto priznava strokovnjak Pichler in še mnogo drugih veljavnih katehetov. V hrvatskem listu »Krščanska škola« pravi neki kritik: »Kar se tiče mene, sem z njim obračunal v petih minutah, ko sem ga dobil v roke. Avstrijski katekizem je »in capite et membris« vse prej nego »Memorierbuch« za osnovne šole.« — Te tožbe in obsodbe omenjamo, ker vidimo, kako veliko bolj pripravne, umljuješe in po obsegu izdatno skrajšane katekizme imajo drugod. Najnovejši rimsko-katoliški katekizem, ki je izšel v Budimpešti, je po vsebini, po sestavi in razdelitvi ter po umljivosti hvale vredna šolska knjiga, ki se more prištevati med boljše te vrste.

Kdo jo je sestavil in kako?

Na Ogrskem katehetsko delovanje prav dobro napreduje. Katehetsko društvo s sedežem v Budimpešti ima že 700 članov, ki so rabili doslej Deharbov katekizem. Klici po novi uredbi katehetske knjige so bili tudi ondi vedno glasnejši. Škofijstva so se zedinila in poverila ne lahko delo znanemu, delavnemu in gorečemu škofu grofu pl. Majláth-u, ki je pa v delokrog poklical najboljše veroučitelje; ti so se na večkratnih konferencah v Pešti dodobra razgovorili in domenili, kako naj bo nov katekizem osnovan in sestavljen. Na sestanku se je dalje sklenilo, naj se skliče za nadaljno

delo ožji odbor, ki naj bodo v njem najboljši zastopniki-katehetje vseh škofij. Ta odbor je sestavil načrt, ki so ga dali tiskati, da so ga mogli vsi katehetje pregledati in da so mogli pristaviti še morebitne opazke. Seveda je bilo treba dosti časa, preden se je našlo soglasje v vsem in v vsakem, kajti vsaka stvarica, vsako vprašanje se je dobro premislilo. Nov katekizem je izšel potem v ogrskem, hrvaškem, nemškem in slovaškem jeziku.

Za podlago so vzeli Deharbov katekizem, vendar so pa snov znatno skrajšali in praktično za življenje uredili, obenem so se pa ozirali tudi na besedilo prejšnjih katekizmov. »Šolska knjiga za verouk naj bo pisana logično, pravilno, kratko, konkretno,« — to je bilo glavno načelo, ki so se po njem ravnali sodelovalci. Vsaka nepotrebna beseda se je črtala, abstraktni pojmi in nepotrebne definicije so se izpušile.

Knjiga je izšla v trojni izdaji ter ima tudi lepe, primerne in pripravne ilustracije, kakor avgsburški katekizem. Srednja izdaja ima 16 strani raznih molitvic, 100 strani pravega nauka in sicer nauk o veri, o zapovedih in o milosti, oziroma o zakramentih. Nekako 10 strani je dodejanih za razlago molitve in sv. maše. Če vpoštevamo še sličice, — moramo priznati, da so se ogrski učitelji znali dobro omejiti. Seveda ima tudi ta katekizem svoje pomanjkljivosti, povsod velja namreč stari rek; Quot capita, tot sententiae. Opozoriti smo le hoteli na to novost. Prihodnjic objavimo morda posamezne odlomke iz ogrskega srednjega katekizma za zgled in presojo.

Poočitovanje pri razlagi sv. Trojice. Skrivnosti, ki so nam razodete od Boga in ki presegajo človeško umevanje, so trdi orehi, katerih jedra ne moremo popolnoma izluščiti in dati okusiti otrokom. Vendar pa najdemo bolj ali manj analogne predmete, ki z njimi tudi skrivnostne razodete resnice kolikortoliko pojasnimo in otroški doumljivosti približamo.

Da upodobim razliko treh božjih oseb, (Vpr. 58 sred. kat.) predočujem si ogenj. Ogenj napravi luč (svetlobo), z lučjo prihaja pa od ognja obenem tudi gorkota. Ogenj, luč in gorkota imajo

eno bit. Potem pa primerjam: Oče, Sin in Sv. Duh, — ogenj, luč in gorkota. Kristus se sam imenuje v sv. pismu luč sveta. Sv. Duh obudi v naših sreih ljubezen, je takorekoč božja gorkota, ki povzroča vse dobro.

Pri malih bi se morda poočitila skrivnost presv. Trojice z nepopolno primerom, ki pa vsaj toliko pomaga, da otroci nekoliko mislijo. Primera — kakor rečeno, nepopolna — bi bila: Vzemimo kozarec. V ta kozarec vlijemo nekoliko vode, denemo kos ledu in navrh še kepico snega. Kaj imamo v kupici? Vodo, led, sneg; tri reči, in vendar je le ena reč, namreč voda. — Pojasnilo s troperesno deteljico je znano.

Kot ponazorilo prl nauku o sv. Trojici je priporočila vredna Rubensova slika, v založbi Freitag in Berndt na Dunaju. Rabi se lahko po vseh razredih in oddelkih, osobito še pri malih. Slika je dosti velika, vidna in se ji ne dá v umetniškem oziru nič ugovarjati. Tri božje osebe so vpodobljene v navadni obliki in poziciji, obdaja jih oblak, noge pa se dotikajo oble, ki pomenja svet. Rubensova slika se dá uporabiti prav dobro na primer pri razlagi nekaterih lastnosti božjih, kakor tudi pri nauku o angelih, kajti oblo — zemljo nosijo trije mali angelčki ter je s tem izražena marsikatera popolnost nebeških poslancev. Ko bi bili angelčki še male bolj oblečeni, bi seveda ne bilo napačno, vendar se ni bati spetike, ker so v detetčni velikosti naslikani.

Obrekovanje. — opravljanje. Pri katehezi o osmi božji zapovedi se je treba precej pomuditi, preden se jasno dopove, kaj je obrekovanje in kaj opravljanje. Prvič je stvar važna že zaradi tega, ker se s tem mnogo greši in je velike važnosti, da se mladini dopove, kako pogostokrat si ljudje škodujejo na dobrem imenu, osobito z opravljanjem, ali še celo z obrekovanjem. Izkušnja uči, da imajo ljudje nepotrebno govorjenje sploh za opravljanje in da si ne delajo dosti vesti, kadar raznašajo resnične skrivne napake drugih. Otroci pa sploh mešajo oba poima in devliejo vse v en koš. Za razlago obeh pojmov služi prav dobro zgodba Egiptovskega Jožefa. Otrokom se pove, kako grdo da je obrekovala Putifarjeva žena, kako hude posledice je imelo to zlobno početje za Jožefa, kaj bi bila morala hu-

dobna žena storiti, da bi bila mogla upati odpuščenje pri Bogu.

Egiptovski Jožef je pa tudi videl, kaj hudega so nekoč počeli njegovi bratje na paši. Šel je in povedal očetu, ker si jih sam ni upal posvariti. Praša se v šoli, ali je prav storil?... Zakaj?... Ali je Jožef o hudobiji bratov pripovedoval tudi drugim znanecem, sosedom, prijateljem?... Ne... Kako bi rekli o Jožefu, če bi bil pripovedoval slabosti (resnične) bratov drugim ljudem?... Da je bil opravičilec, da je opravljal...

Pri izpraševanju je treba potem otroke samo spomniti na Jožefa, pa takoj vedo, kaj je opravljanje in kaj obrekovanje.

Jeruzalemski tempelj.

»Štirideseti dan (po rojstvu) je Marija Jezusa darovala v tempelju«. (Kat. 133.)

Ta dogodek mora katehet razložiti že otrokom prvega šolskega leta. Tempelj je tem otrokom še popolnoma neznan pojem. Kako naj jim ga pojasni?

G. Mey ga v sveži knjigi »Vollständige Katechesen« razlaga tako-le: »Der Tempel war ein großes, sehr große Kirche in der Stadt Jerusalem. Nur ein Tempel hat es im ganzen Judenlande gegeben«.

Za prvence ta razlaga popolnoma zadostuje. Ali pa ta pojem o tempelju zadostuje za vsa šolska leta in tudi za kristjana, ki je šolo že dovršil?

Učenec sliši, da je Jezus našel v tempelju »ljudi, ki so prodajali vole, ovce in golobe, in menjavce«. Gotovo mu pride misel, kako je to mogoče, da so take reči počeli v cerkvi. Seveda misli na tako cerkev, kakor so naše. Reč se mu zdi zelo čudna.

Dvanajstletni deček sedi v tempelju v sredi med učitelji in se z njimi razgovarja. In Marija tudi kar na glas govori z njim. Kako čudna »cerkev« je pač morala biti v Jeruzalemu!

Meni se zdi, da otroka ne smemo pustiti iz šole s tako nejasnim pojmom o tempelju. Beseda, ki jo bo pozneje tolikokrat slišal pri raznih cerkvenih govorih, mu mora pomeniti to, kar je bil tempelj v resnici, namreč tempeljsko poslopje, razdeljeno v dva dela, in štiri preddvore okoli tempeljskega poslopja z vsem, kar se je nahajalo v teh prostorih.

Zato naj bi katehet pri večjih učencih eno uro v letu porabil za popis jeru-

zalemskega tempeljna. Kot nazorilo pri tem popisu bi mu služil tempeljni tloris, ki bi ga otrokom narisal na tablo; potem podoba tempeljnova in podoba jeruzalemskega mesta, da otroci vidijo tudi lego tempeljnovo. Lepo podoba tempeljnovo dobiš v »Katoliški Bukvarni« za nizko ceno; na njej je tudi tloris. Brez te podobe naj bi ne bila nobena šola. Jeruzalem s tempeljnovo je pa n. pr. lepo naslikan v »Zgodbah sv. pisma«, ki jih je izdala »Družba sv. Mohorja«, na strani 971. Ko bi se mogla dobiti ta slika v večji obliki, bi katehetom izvrstno služila tudi pri razlagi Jezusovega trpljenja in pri cerkveni zgodovini.

Popis jeruzalemskega tempeljna se dobi v raznih knjigah. Med njimi bi posebno priporočil drobno knjižico »Bibelkunde für höhere Lehranstalten von Dr. Andreas Brill, Herdersche Verlagshandlung.« Ta knjiga bi sploh dobro služila tudi pri razlagi bibličnih zgodb.

N.

Kako razlagaš trpljenje Jezusovo?

Gospodu Jezusu je bilo veliko do tega, da bi se kristjanje vedno spominjali njegovega trpljenja. Zato pa mora biti tudi katehetu veliko do tega, da si njegovi učenci trpljenje Jezusovo jasno predstavljajo; saj brez jasnih predstav ni pravega umevanja. Takega kateheta, mislim, da sploh ni več, ki bi učencem ne predočil Jezusovega trpljenja z dobrimi slikami. Saj ima vsaka šola take slike, in vsaka cerkev ima Križev pot.

Toda slike še ne zadostujejo. Poslušuje naj se še drugih nazoril. Kako živo se bo vtisnilo spominu Jezusovo trpljenje, če im n. pr. trnjevo krono, žeblice, biče itd. pokaže ne samo na podobi, ampak na primernem modelu. Trnjevo krono lahko splete sam, tudi bič za bičanje si lahko naredi, in žebelj, ki je podoben onim žebljem pri Jezusovem križanju, imajo po mnogih cerkvah na steni obešen. Če stoji vas, v kateri je šola, tako, da so na vsaki strani višave, mu lahko služi hrib na eni strani za goro Kalvarijo, višave na drugi strani pa za Oljsko goro. Morda bo našel tudi primeri za potok Cedron in hiše velikih duhovnov Ane in Kajfe in Pilatove in tiste, v kateri je bila zadnja večerja, mu tudi ne bo težko »markirati«. Dobra podoba jeruzalemskega mesta, vrta Getzemani itd., bi razlago še bolj pojasnile. Prav koristen je tudi obris (Plan) jeruzalemskega mesta. Podoba jeruzalemskega mesta z okolico (ob času Jezusovem) se dobi v »Katoliški Bukvarni«; majhen obris je pa tudi v »Zgodbah sv. pisma«. Katehet naj ga nariše na tablo, pa samo tisto, kar potrebuje pri pouku, namreč zidovje okoli starega Jeruzalema, na vzhodu potok Cedron in vrt Getzemani, na severnem zahodu goro Kalvarijo, v mestu pa hiše zadnje večerje, Anovo, Kajfovo in Pilatovo in tempelj; pri večjih učencih tudi posvetovavnicu velikega zbora in Herodovo hišo. Poti, po kateri je hodil Jezus, se predočijo s črtami iz tiskic, križev pot pa z malimi križci.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Moč slabe tovarišije. (O priliki prvega sv. obhajila, ali pa o času priprave.) Pred več leti je bila v B. slovesnost prvega sv. obhajila. Med srečnimi prvoobhajanci je bil tudi deček, ki je bil znan vsled lepega vedenja, ki je s svojo pobožnostjo vzbujal pozornost vseh in ki mu je na ljubkem obrazu odsevala notranja čistost in nedolžnost.

Zapustimo za hip kraj srečnih prvoobhajancev in podajmo se na drug prostor. Tu zazremo pa drugačno sliko. V gostilni sedi tropa mladeničev, ki hrupno kriče ter razgrajajo. Na obrazih se jim berejo sledovi nezmernosti in strupenege alkohola; vsaka beseda, ki se čuje,

izdaja izprijeno srce. Med to druhaljo opazimo mladeniča, ki se zdi, da ima glavno besedo, da je voditelj te pivske, razposajene in razuzdane družbe, kajti z nesramnim in brezbožnim govorjenjem, z zaničevanjem vsega svetega prekaša vse svoje tovariše. Izustil je tudi te-le besede, ki si jih skoraj ne upamo ponoviti: »Povem vam,« tako je kričal, »f . . . e naj h . . . č vzame; ko bi jaz imel oblast, bi morali biti vsi obešeni.«

Še enkrat se hočemo preseliti v duhu na drugi kraj. V temnem gozdu smo. Več mož stoji v tihem molku pri drevesu, na katerem visi nesrečnež, ki si je

sam končal življenje. Snamejo ga z drevesa in ga oprosté vrvi. »Kakršno življenje, taka smrt.« izusti eden izmed njih. Položili so mrtvo truplo na voziček in so ga peljali v mrtvašnico.

Ne bomo popisovali in razlagali podrobno posameznosti. Nesrečnež, ki je tako žalostno končal, mladenič brezbožnega govorjenja in pobožni dečko pri prvem sv. obhajilu, je ena in ista oseba. Izpremembra, ki bi je ne pričakovali, se je izvršila tekom šestih let. Šest let je zadostovalo, da je iz angelsko-čistega dečka postal pravi satan. Kako je to možno?, boste vprašali. In vendar to, kar smo povedali, ni le pravljica, ni le domišljija, ampak čista resnica.

Starši otrokovi so bili toli neprevidni, da so ga dali za vajenca k mojstru, ki je bil sicer na glasu, da je strokovnjak v svoji obrti, toda za Boga in za božje zapovedi se ni nič menil. Njegovi pomočniki so v tej zadevi z mojstrom tekmovali. V delavnici je deček polagoma izgubil vero in čednost, pogrezal se je vedno globlje toliko časa, da si je slednjič ovil vrv okrog vratu, ki mu je pretrgala mlado življenje.

Doslednost in nedoslednost. Pri vpraš. 303., ali pa 367., v Sred. katekizmu. Nadarjen mladenič v Raveni je že v zgodnjih, mladostnih letih dobil v roke brezverske spise in se je mnogo pečal z moderno literaturo. Svobodomišelnost in revolucionarne ideje so mu prešle v meso in kri; kar je bral, to je tudi zagovarjal in skušal v resnici izpeljati tudi v življenju. Bil je dosleden in zvest

svojim krivim načelom ter je kot tak postal zločinec, ropar in celo načelnik roparske drhali, ki je vzbujala strah v ravenski okolici, — dasi je bil star še le 22 let. Udeležil se je tudi roparskega in morilskega napada na državnega prokuratorja Coppo; toda zalotila ga je roka pravice, — prišel je pred sodišče. Tu se je zagovarjal po svoje popolnoma pravilno, — a izpregovoril je besede, ki so zadele njegove učnike in zapeljivce z vso ostrino. Rekel je: »Gospodje! Jaz sem delal, kakor so me knjige učile. Tudi vi zametujete vsako višjo oblast in ne verujete drugega nego to, kar razumevate. Menim, da imam jaz isto pravico, kot vi. Prav tako mi ne gre v glavo, zakaj ste vi brez truda in težav tako bogati in zakaj jaz tako revni! Sodim in upam, da ste tudi vi z menoj enih misli, — saj verujete, kar hočete — sodim, da imam pravico do nekoliko večje sreče na zemlji. Upanje do nebes ste mi vzeli, — vžgali pa ste mi pohlepno v življanju in vživati hočem. Mislim, da imam pravico, saj mislim, kar hočem. To je moje prepričanje, ki je ne smete zavreči, saj tudi vi pravite: »Mi spoštujemo vsako prepričanje!«

Kaznovana tatvina. Febr. 1908 se »Hlasu Národa« poroča: Na poseben način je umrl v Jiterni te dni delavec Matija Trklin. Nesel je ponoči ukradeno drevo iz gozda domov in nedaleč svojega stanovanja se je spoteknil; drevo mu je padlo na glavo ter prebilo lobanjo. Zjutraj so našli umirajočega moža pri njegovi hišici.

Raznoterosti.

Mesečni sestanek. Na pepelnično sredo se je zopet zbralo lepo število (25) srednje- in ljudskošolskih katehetov v Ljubljani. Izvenljubljskih zastopnikov je bilo sedem. Čuli smo dovršeno predavanje strokovnjaka - kateheta Ign. Nadraha. Izbral si je snov: »Nazornost pri poučevanju krščanskega nauka.« Jasno in temeljito je razložil najprej pojem nazornosti, potem je obširno dokazoval njeno potrebo. Pouk naj ne bo nikjer popolnoma abstrakten, niti v bogoslovnici. Jezus sam je učil nazorno, saj pravi sv.

»da je govoril v prilikah, in brez prilik ni govoril«. V tretjem delu pa je podal govornik mnogo praktičnih navodil, kako naj poučuje katehet, da bo njegovo poučevanje v resnici nazorno. Pokazal je, kako naj se nazorujejo predmeti, ki so čutom dostopni, ali pa samo deloma dostopni in slednjič, kako je možno ponazoriti predmete, ki so popolnoma nadčutni.

Iz predavanja smo dobili tudi ta vtis in ta nauk, da si katehet dostikrat sam prav lahko pomaga iz zadrege, ako se pripravlja za svoj poklic, ako mnogo

bere in premišluje. Ako misli, preiskuje, primerja, dela analogije in abstrahira, bo vedno našel kakov pomoček, ki bo z njim ponazoril to, kar se ne vidi in se ne da pokazati.

Vedno resničen je pa gotovo nauk, da glavno ponazorilo bodi katehet sam, ki naj bi mogel govoriti s sv. Pavlom: »Bodite moji posnemavci, kakor sem jaz Kristusov«.

Razgovor ob koncu predavanja ni bil dolg, ker so vsi navzoči soglasno odobrvali praktična izvajanja g. govornika. Referat priobčimo v celotnem obsegu. Pri prihodnjem sestanku, dne 1. aprila, pride na vrsto podrobni učni načrt za tretji razred, ki ga je izdelal katehet Janko Mlakar.

Pri točki slučajnosti je bil pogovor o nekaterih dopisih in o prošnji, ki jo predloži katehetsko društvo deželnemu šolskemu svetu, naj bi dovolil, da bo dan prvega sv. obhajila na ljudskih šolah, kjer se vrši ta slovesnost ob delavnikih, — pouka prost za vso mladino dotične šole.

Tretja cerkvena zapoved da vsakemu katehetu mnogo opraviti, pa slednjič je vendar le malo otrok, ki bi bili na jasnem, kako in kdaj se je treba postiti. Težava je že v tem, ker katekizem ne našteje polajšav, ki se jih lahko poslužujemo, drugič ima pa tudi škofijski list drugačen modus, ko našteva postne dni, oziroma razne vrste posta, kakor je v katekizmu, — umevno, ker upošteva tudi polajšave, ki so dane za škofijo.

Zeleti bi bilo, da bi se tudi ozir olajšav poskrbelo za enotnost po vseh avstrijskih škofijah, in da bi se potem lahko natisnila postna postava v celoti v katekizmu, ki je drugače enoten za vso Avstrijo. Dandanes se ljudje vedno selijo iz ene škofije v drugo, iz ene dežele v drugo deželo, zato nastane glede postne postave dostikrat zmešnjava. Pri današnjih razmerah odrasli ljudje — osobito v mestih, kjer radi opuščajo pridige — prav malo vedo o postu in postni postavi, zato naj bi škofijsvo poskrbelo, da bi se celotna postava natisnila na listkih, ki bi imeli velikost katekizmovih listkov, ter naj bi se prilepljali vsakemu katekizmu.

V cerkvi se res prebere postna postava enkrat za celo leto, toda malo jih

je, ki bi si zapomnili, kar se jim v naglici našteje. Omenjenih listov želimo zlasti mestni katehete. Prošnja. Kdo izmed gg. katehetov bi imel veselje, napraviti točno, umevno, praktično katehezo o tretji cerkveni zapovedi? Bomo natisnili!

Verouk in italijanski parlament. Socijalisti in vsi oni »bratje«, ki rujejo zoper oltar in prestol, so se združili tudi v italijanski državni zbornici, da bi po zgledu francoskih prekućuhov delali politiko »svobode« (?) Prišli so s predlogom, naj se verouk odpravi iz šol. Razvnela se je ognjevitá debata; katoliški poslanci so s prepričevalnimi dokazi in z navdušenimi zagovori verske šole dosegli premoč in velikansko odobravanje. Zbornica je z veliko večino odklonila predlog Bissolatijev za svobodno šolo. Ker se je pa sprejel vladni načrt, naj se krščanski nauk poučuje v šolah po občinah, kjer imajo katoličani večino, dočim si morajo drugod na lastne stroške poskrbeti za verski pouk, — zato se bo vršil 28., 29. in 30. sušca kongres katoliških društev iz cele Italije v Genovi, da se posvetujejo o stališču katoličanov nasproti omenjenemu sklepu parlamenta.

Veronauk v društvih. O priliki, ko je prvokrat zborovala rimska katoliška mladina (29. dec. 1907), se je načrtal tudi skupen program, po katerem naj se vrši izobrazba ljudstva v verskih, socialnih in gospodarskih vprašanjih. Sklenilo se je tudi, naj se neguje v vsakem društvu ali krožku pouk v veronauku in apologetiki.

Ogromno delo imajo dunajski duhovniki in spovedniki, kadar pridejo na vrsto šolske spovedi. Neki katehet je zračunal po statističnih podatkih, da je treba na Dunaju spovedati v enem šolskem letu okroglo 280.000 otrok ljudskih in meščanskih šol. Svetnih duhovnikov, ki delujejo v šoli in v dušnem pastirstvu je 415.

Praktična izobrazba za šolo. Bogoslovci breslavske in limburške škofije se bodo odslej pripravljali za kateheziranje v šoli s tem, da bodo hospitirali na vadnici in da se jim bodo prirejala pedagoška in metodiška predavanja. Gotovo bo ta naprava imela najboljše posledice.

Šolske vesti.

V **začasni pokoj** sta stopili učiteljica v Velenju gdčna Anica Pfeifer in učiteljica v Zagorju gdčna Marija Škrjanec.

Dopust zaradi bolezni so dobili gospodična Marija Novak v Polhovem gradu, gospa Gabrijela Erker-Jereb v Čermošnjicah, g. Anton Arko, učitelj na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, gdčna Amalija Poljanec, učiteljica v Brusnicah.

Umrli je dne 7. febr. t. l. gospa Ivanika Perušek-Modrijan, učiteljica v Starem trgu pri Ložu. — V Gorici je umrl vpokojeni realni profesor gospod Karol Schwanzer. — V Ljubljani je umrl dne 9. febr. t. l. vpokojeni nadučitelj g. Franc Raktelj v 75. letu svoje starosti. Služboval je v Starem trgu, v Cerknici, na Blokah, v Radovljici, na Dobrovi in v Ljubljani. — Dne 7. febr. t. l. je umrl na Bregu pri Polzeli umirovljeni šolski vodja g. Blaž Čebul v 82. letu svoje dobe. Na Polzeli je služboval 36 let. — V Kopru je umrl dne 14. febr. t. l. bivši ravnatelj učiteljišča v Kopru gosp. Revelante. — Dne 4. febr. t. l. je v Studenici umrl nadučitelj gospod Anton Vobič.

Osebnosti. Ravnateljem gimnazije v Pulju je imenovan profesor na I. državni gimnaziji v Gradcu gosp. Jožef Holzer. — Proforski izpit je napravil na dunajski univerzi suplent na hrvaški gimnaziji v Pazinu g. Rudolf Pregelj. — Minister za bogočastje in nauk je imenoval začasnega vadniškega učitelja na ljudski šoli v Celovcu gospoda Roberta Kovačiča definitivnim in Roberta Kohlenbreina začasnim vadniškim učiteljem na c. kr. učiteljišču v Celovcu. — Proforski izpit iz francoščine je napravil z odličnim uspehom na dunajskem vseučilišču g. Vincencij Marinko. — Dr. Vatroslav Jagić, profesor slovanstva jezikoslovja na dunajskem vseučilišču pojde letos v pokoj, ker bode dne 6. julija t. l. dosegel 70. leto svoje starosti. Profesor Jagić je predaval na vseučiliščih v Odesi, Petrogradu in Berlinu, od koder je prišel l. 1886 na dunajsko vseučilišče.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko.) G. Rudolf Dostal, provizorični učitelj v Ljutomeru je postal definitivni učitelj v Senčezcah ter je dodeljen v službo-

vane na ljubljansko gluhošemnico. Za suplentko v Polhovem Gradcu je imenovana izprašana učiteljska kandidatinja gospodična Marija Košak. Suplentinja gdčna Marija Benigar v Ribnici je imenovana za provizorično učiteljico istotam, kot suplentinja pa pride v Ribnico absolvirana učiteljska kandidatinja gdčna Ana Šiška. Učitelj g. Bogomir Fegic v Knežaku je imenovan za nadučitelja v Studnem, na njegovo mesto pride provizorični učitelj g. Fran Starmann iz Studenega. Suplentinja gdčna Julijana Kobal v Rovtah je imenovana za provizorično učiteljico istotam. Za suplentinjo v Čermošnjicah je imenovana pomožna učiteljica gdčna Leopoldina Zdešar. Izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Margareta Bortolotti je pripuščena kot šolska praktikaninja v Trziču. Za suplentinjo na I. mestno deško ljudsko šolo v Ljubljano pride izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Franja Triller, za suplentinjo v Brusnici pa gdč. Marija Habe.

(Štajersko.) Nadučiteljem v Št. Petru na Medvedem selu je imenovan gosp. Franc Korbar, doslej šolski vodja pri Sv. Primožu na Poh., definitivnim učiteljem v Reki g. Radovan Majovšek, provizorični učitelj istotam. Od Sv. Jakoba v Slov. goricah je prestavljena v Št. Ilj gdč. Antonija Raunicher. Za nadučitelja pri Sv. Kungundi na Pohorju je imenovan g. Matej Zgajner, šolski vodja v Resniku.

(Koroško.) Nadučiteljem sta imenovana: za Malborget tamošnji učitelj g. Ernest Rausch, za Pontabelj učitelj g. Kristijan Scheiflinger v Podkloštru. Prestavljena sta podučitelj g. Anton Schmidt iz Št. Jakoba v Rožu v Sele in g. Peter Wrulich iz Sel v Št. Jakob v Rožu. Iz učiteljske službe je izstopila gdč. Štefanija Leuger v Žitarivasi. Prestavljeni so: učitelj g. Karol Hribernik v Št. Juriju na Zili v Črneče kot začasni šolski vodja, učitelj v Domačalah g. Friderik Schreier v Merše kot začasni šolski vodja in podučitelj g. Jožef Hermetter iz Črneče v Libeliče.

Razpisane učiteljske službe. (Kranjsko.) Na trirazrednici v Trzišču je razpisana učiteljska služba v stalno nameščenju. Prošnje do 18. marca 1908 na

c. kr. okrajni šolski svet v Krškem. — Na štirirazrednici v **Senožeah** je razpisano mesto učitelja v stalno nameščenje. Prošnje do 2. aprila 1908 na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni. — Na enorazrednici v **Radovici** je razpisano učno mesto v stalno nameščenje. Prošnje do 24. marca 1908 na c. kr. okr. šolski svet v Črnomlju. — Na enorazrednici v **Podgradu** je razpisano učno mesto v stalno nameščenje. Prošnje do 24. marca 1908 na c. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu. — Na dvorazrednici v **Šmihelu** je razpisano učno mesto v stalno nameščenje. Prošnje do 24. marca 1908 na c. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu. — Na dvorazrednici v **Valta vasi** je razpisano učno mesto v stalno nameščenje. Prošnje do 24. marca 1908 na c. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu.

(Štajersko.) Na dvorazrednici v **Šmarjeti** na Dravskem polju, pošta Rače (III. plačilni razred) je razpisano definitivno mesto učiteljice. Prošnje do 15. marca 1908 na krajni šolski svet. — Na trirazrednici v **Št. Ilju** pod Turjakom (II. plačilni razred) je razpisano definitivno učiteljsko mesto. Prošnje do 30. marca 1908 na krajni šolski svet.

Prihodnje usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske inzameščanske šole se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani dne 1. maja 1908 ob 8. uri zjutraj na c. kr. učiteljsku. — Pravilno opremljene prošnje za priпуск k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanim službenem potu vložiti pravočasno tako, da bodo do 25. aprila v rokah izpraševalne komisije.

Odlikovanje. Minister za bogočastje in nauk je podelil g. Antonu **Benigaru**, nadučitelju v pok., sedaj učitelju na zasebni šoli v »Šolskem Domu« v Gorici, v priznanje njegovega dolgoletnega in uspešnega delovanja v šolski službi naslov ravnatelja.

Gregorčičev Dom v Gorici. Odbor »Šolskega Doma« v Gorici je sklenil zgraditi še tretje poslopje, posvečeno pouku slovenske mladine, ker sedanji poslopji »Šolski Dom« in »Mali Dom« ne zadoščata več. Novo poslopje se bo zgradilo tam, kjer so bili prej prostori »Centralne posojilnice« v ulici Vetturini, in sicer v spomin 60 letnega vladanja

cesarja Franca Jožefa I., posvečeno pa bo največjemu geniju goriških Slovencev, pesniku Simonu Gregorčiču.

Risarski tečaj. Naučno ministrstvo je z razpisom z dne 29. oktobra 1907 št. 43.024 dovolilo, da vodi profesor Franc Suher v času od 20. avgusta do 10. septembra t. l. na ljubljanskem učiteljsku risarski tečaj za ljudske učitelje, katerih število je na 30 omejeno. Želi se, da bi se iz vsakega okraja udeležili vsaj dve posebno sposobni učni moči, ki bi potem pri hospitacijah lahko svoje tovariše poučevali v risanju po prestejših metodah. Zglasiti se je najkasneje do 15. maja t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu je v svoji seji dne 24. febr. t. l. imenoval za provizorično učiteljico v Rovtah tamošnjo suplentinjo gđcno Julijano Kobal. Stavijo se terno-predlogi glede definitivnega nameščenja nadučiteljske službe v Rovtah ter učiteljskih služb v Godoviču in Črnem vrhu. Prošnja učitelja neke zasilne šole za povišanje nagrade se s priporočilom predloži višji oblasti. Ker je šola v Starem trgu prenapolnjena, se sklone potrebno ukreniti, da se razbremeni. Reši se še nekaj osebnih zadev ter zavrne zahteva neke disciplinarne preiskave kot neutemeljena.

Okrajne učiteljske konference. Za logaški okraj se bo vršila dne 1. julija 1908 v Dolenjem Logatcu. Teme: 1. Slovniški pouk v ljudski šoli. Poročevalec g. Josip Kostanjevec, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani. 2. Kako praznuj ljudska šola dostojno 60 letnico vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I.? Ta referat mora izdelati učiteljstvo v krajnih učiteljskih konferencah, oziroma voditelji enorazrednic ter ga predložiti c. kr. okr. šol. nadzorniku najkasneje do dne 15. maja 1908. Referent se določi pri konferenci. 3. Razvitek šolstva v logaškem okraju za vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Poročevalec g. nadučitelj Leopold Punčuh. — Za gor-njegrajski in vranski okraj se bo vršila dne 24. julija 1908 v Mozirju. Teme: 1. Važnost šolskih izletov. 2. Kako se naj oblikoslovje v ljudski šoli obravnava, da koristi kmetijstvu in obrtništvi? 3. Sestava vzornih razredb učnega časa za eno do šestrazredne ljudske šole v smislu § 17 izvršilne naredbe k definitivnemu šolsk. in učnemu redu.

Drobtine.

Večer za starše. Na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je imel 29. februarja predavanje šolski svetnik prof. dr. J. Bezjak. Izbral si je znano snov, kako naj ravnaajo starši in vzgojitelji, kadar treba kaznovati? Prav je, da se o tej stvari mnogo govori, mnogo piše, saj se kljub temu veliko pokvari pri vzgoji z napačnim kaznovanjem, kar je g. govornik jasno, temeljito in logično dokazal. Marsikje se ne rabijo prave kazni, kar je strup za otroka; kaznuje se brez vzroka in brez pravega povoda, nalaga se prevelika, časih premajhna kazen, kaznuje se brez premisleka, je-li otrok kazen zaslužil, ali ne, ne preiskuje se, če je prestopek nastal lastnovoljno, namenoma, premišljeno, ali po nesreči.

Kazen mora biti vzgojno sredstvo, kar pa je samo takrat, če se kaznuje modro, pametno in previdno. Kazni namen bodi vselej — otroka poboljšati. Kako doseči ta namen?

Star pregovor veli: *Natura optima magister*, — narava je najboljša učiteljica. To misel, ki se pa le malokdaj poudarja, je g. predavatelj prav dobro izpeljal in z mnogimi zgledi pojasnil. Dokažal je, da narava vselej kaznuje in ne dela nobenih izjem; narava ne kaznuje čez mero, ampak v takem razmerju, v katerem se zoper njo greši. Če se dotakneš razbeljene peči, se boš opeknel in to tembolj, čimbolj prideš v nevarno dotiko s pečjo. Kmet, vinogradnik bo čutil tembolj hude posledice svoje nedelavnosti, čimbolj je len in čimbolj zanemarja skrbno obdelovanje zemlje, vinogradov . . .

Narava bodi učiteljica tudi pri vzgoji. Mnogokrat narava sama kaznuje napako, pogrešek, zlobnost otrokovo. Če zraven še starši kaj pridenejo, je dostikrat krivično, morda nevarno. Če pravi oče sinčeku: Ne jej nezrelega sadja, — otrok ne uboga, bo čutil zle posledice, bo trpel bolečine. Prav je, če ga pozneje oče še pokara in svari, toda brez kazni.

Ako je otrok prepirljiv, trmoglav in nagajiv, je naravno, da ga odstranim od zabave, od igre, da se odtegne igrarja, da se ne dovoli izlet, izprehod itd. Najvažnejšo vlogo pri vzgoji ima gotovo u m e t n a k a z e n ; ta pa bo imela naj-

več uspeha in veljave, ako se kolikor-moč približuje naravni.

Če otrok napravi škodo, ne takoj tepsti. Če je res sam povzročil poškodbo, naj sam plača. Kako? S tem, da se mu ne kupi, kar mu je sicer obljubljeni, ali da mora kaj lahnega delati, ali da se mu izprazni hranilček.

Kako naj se kaznuje laž? Kdor laže, naj se mu ne verjame. Z lenuhom naj se ravna, kakor veli pregovor: »Kdor ne dela, naj tudi ne jé!«

Če je kazen naravna ali naravni podobna, bodo otroci prišli tudi do prepričanja, da se kazen zaslužili, bodo se poboljšali. Prepričali se bodo, da so starši pravični in utrdila se bo medsebojna ljubezen, kar je glavno pri vzgoji.

G. predavatelj je k sklepu dodal še nekaj navodil, kako naj se kaznuje. — Kazen bodi primerna prestopku. — Če zadostuje pogled, ne karaj; če shajaš s karanjem, ne segaj po šibi. — Ko kaznuješ, ne kaži strankarstva, ampak bodi enako pravičen, enako ljubezniv do vseh! — Preden kaznuješ, preišči krivdo, ne prenašli se. — Kar obljubiš ali zapreliš, izpolni; glej pa tudi, da ne preišči s stvarmi, ki so neizvedljive. — Pri kaznovanju bodita edina in složna oba roditelja: oče in mati.

Zanimivo, z mnogimi zgledi izkušnje in življenja podprto predavanje je trajalo skoro poldrugo uro. G. govornik je govoril prisrčno, živahno ter je s svojimi vzgojnimi nauki gotovo mnogo koristil hvaležnim staršem.

Stavka učiteljsčnikov v Kopru. Slovenski in hrvatski učiteljsčniki so zahtevali, da se naj poučujejo v zavodu vsi predmeti v materinščini in da naj se opuste laški cerkveni govori, namesto teh pa naj se vpeljejo slovenske, oziroma hrvaške ekshorte. Zahteve svoje so hoteli izvesti potom stavke. Vodstvo šole jim je dalo ultimatum do 9. sušca s pripomnjo, da so izključeni iz zavoda, ako se ne udeleže pouka.

Učiteljske plače v Avstriji. (Dalje.)

2. Gornje Avstrijsko. Nadučiteljeva plača 1600 K; opravilne doklade do štirirazrednice 200 K, na petrazrednicah do osemrazrednice 300 K, 8 in večrazrednice 400 K; službene starostne doklade v znesku 1200 K; najvišja plača brez stanarine 3200 K. Uči-

telji I. plač. razreda 1600 K, starostne doklade do zneska 1200 K; najvišja plača brez stanarine 2800 K. Učitelji II. plačilnega razreda 1200 K, starostne doklade tudi 1200 K, to je 2400 K brez stanarine. Provizorično učiteljstvo dobi letnih 800 K, z izpričevalom učne usposobljenosti 1000 K. Vse učiteljstvo ima pravico do prostega stanovanja ali do stanarine v zneskih 15, 20, 25, 30 in 35 odstotkov temeljne plače ravnaje se po številu prebivalcev v posameznih krajih. Dohodki učiteljev so izjednačeni z dohodki učiteljev. V pokojnino se štejejo tudi provizorična službena leta.

3. **Češko:** Zakon z dne 27. januarja 1903, dež. zak. št. 16. Provizorično učiteljstvo z zrelostnim izpričevalom dobi na leto 900 K. Plača učitelja z izpričevalom učne usposobljenosti, bodisi provizoričen ali definitiven, II. razreda 1200 K, I. razreda 1600 K. Učitelji II. razreda se pomaknejo pa 10 službenih letih v I. plačilni razred; starostnih doklad je šest po 200 K, ki se štejejo od učne usposobljenosti; opravilne doklade: za I. in II. razrednica 200 K, III. razrednica 250 K, IV. razr. 300 K, V. in večrazrednica 400 K. Vse učiteljstvo ima pravico do stanovanja v naturi ali do odškodnine od 200—800 K. Poleg vsega tega imajo na Češkem tudi aktivitetne doklade, ki se odmerijo po 15, 20, 30, 40% temeljne plače. Tudi na Češkem je moško in žensko učiteljstvo izjednačeno.

4. **Dalmacija:** Zakon z dne 24. dec. 1905, dež. zak. št. 6. Provizorični učitelji dobe letno 860 K, učiteljice 780 K; definitivno učiteljstvo je razdeljeno v tri plačilne razrede: I. razred 1200 K do 10. službenega leta, II. razred 1300 K do 20. službenega leta; tretji razred 1400 K nad 20. službeno leto; petletnice: prve štiri po 150 K, zadnji dve po 200 K; računajo se od izpita učne usposobljenosti; opravilne doklade: za I. in II. razrednico 100 K, III. razr. 150 K, IV. razr. 200 K, V. razr. 250 K. Šolski voditelji dobe naturalno stanovanje ali pa stanarino 150

do 500 K, učitelji 100 K, 200 K, 300 K. Prejemki učiteljev so odmerjeni z 80% učiteljskih plač. Na prvi pogled je razvidno, da zanemarjena Dalmacija boljše plačuje učiteljstvo, kakor pa napredujoča Kranjska.

Skrb za mladino. Avstrijski cesar je izrazil željo, naj bi se njegova šestdesetletnica vladanja proslavila z dobrodelnimi čini, namesto da bi se denar razmetaval za razne slavnostne prireditve. Ministrski svet je vsled tega že stopil pred javnost s pozivom, da se započne obširno delo v korist zanemarjeni mladini. Ustanoviti nameravajo šole za matere, domove za dojenčke, zavode za jeftične in neozdravljive. Doneske za te človekoljubne namene bodo sprejemala vsa namestništva in vse deželne vlade. Hvaležni moramo biti presvetlemu cesarju za ta migljaj in upamo, da bodo vsi sloji podpirali to občekoristno namero, saj je tudi v naši deželi mladinska skrb nujno potrebna. Šestdesetletnica cesarjeva se bo s tem najlepše proslavila, cesar sam si bo pa postavil z jubilejnim karitativnim delom za mladino v sreč vseh podanikov in vsega olikanega sveta neminljiv spomenik.

Matura. Objavila se je nova ministrska naredba glede mature na gimnazijah in realkah, ki določa: Na gimnaziji odpade pismena prestava iz nemščine v latinščino, na realki iz francoščine v nemščino. Na obeh zavodih odpade pismena matematična naloga. Kar se tiče nemške (in menda tudi slovenske) naloge, dobe maturanti tri naloge, med katerimi lahko poljubno izberejo. Ustmena izkušnja se bo za vse absolvente brez izjeme nanašala na štiri predmete in sicer na gimnazijah: učni jezik, latinščina ali grščina, demovinoznanstvo in matematika; na realkah: učni jezik, demovinoznanstvo, matematika in fizika. Matura bo imela značaj neprisiljenega kolokvija, memoriranja bo jako malo, izpričevalo pa bo vsebovalo samo sodbo, ali je dotični kandidat zrel ali ne za akademsko nadaljnjo izobrazbo.

„Slovenski učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. Rokopisi učiteljske stroke naj se pošiljajo c. kr. učitelju Jož. Novaku, Idrija; rokopisi za „Katehetski vestnik“ pa katehetu A. Čadežu, Semeniške ulice 2 v Ljubljani. Naročnino in reklamacije sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: J. Novak in A. Čadež. Tiska Kat. Tiskarna. Obl. odgovoren: Iv. Rakovec.

Slovstvo in glasba.

Pedagoški Letopis. VII. zvezek. Na svetlo daje Slovenska Šolska Matica v Ljubljani. Uredila H. Schreiner in dr. Jos. Tomišek. V Ljubljani, 1907. Natisnila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Enako prejšnjim letnikom, ima tudi ta zelo raznovrstno vsebino. Pod naslovom »Pedagoško slovstvo« čitamo hrvaški sestavek »Pri pregledu savremene hrvatske omladinske književnosti,« ki ga je napisal Rudolfo Franjin Magjer. Pisatelj podaja v uvodu nekaj splošnih misli o mladinski književnosti, v nadaljnjih poglavjih pa se bavi z mladinskimi pesniki, pripovedniki in časniki. Prav je, da nas je Slovenska Šolska Matica vsaj nekoliko seznanila z mladinskim slovstvom bratskega nam naroda. Za tem slede tri razprave, in sicer: »O fonetiki v ljudski šoli« (H. Družovič), »Potopis — najprimernejša oblika pri podavanju zemljepisne tvarine v ljudski šoli« (M. Lichtenwallner) in »Gimnazijske študije v dobi našega preporeda« (dr. Fran Ilešič). Vse tri razprave so zelo skrbno sestavljene in bi naj zlasti prvih dveh ne prezrl noben učitelj. Tretja razprava bo sicer bolj zanimala srednješolske profesorje a tudi ljudskošolski učitelj naj jo čita, ker bo izvedel marsikaj novega. — Tretji del nam podaja »Teme in teze poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah leta 1907.« Pregledno sestavljeno poročilo kaže, koliko in kako raznovrstno gradivo je učiteljstvo preresetavalo pri svojih skupščinah. In prav je tako! Učiteljstvo naj le marljivo skrbi za svojo nadaljnjo izobrazbo ter naj vestno izvršuje svoje stanovske dolžnosti, potem bo vedno lahko in po pravici zahtevalo tudi primerno plačilo. — V naslednjem oddelku nam podaja Fr. Gabršek »Poročilo o delovanju Slovenske Šolske Matice leta 1907.«, kateremu sledi »Imenik društvenikov«, ki kaže, da je bilo leta 1907. 37 ustanovnih in 1557 letnih, torej skupaj 1594 društvenikov. Sicer je to že precej veliko število, vendar ž njim nikakor ne moremo biti zadovoljni, zlasti ako natančneje pregledujemo imenik ter tam zapazimo, kako malo se še slovensko učiteljstvo zanima za to društvo. Naravnost sramotno je, da n. pr. v črnomeljškem okraju razven poverjenika ni

zastopan kot član noben učitelj in nobena učiteljica. Enako je s sodnim okrajem Sodražica. Opazili smo v imeniku še celo okraje, kjer niti poverjenik ni član tega društva. Ali ni to največja brezbriznost? 125 članov je plačalo tudi polovico letnine za knjige »Hrvatskega pedagoško-književnega zbornika« v Zagrebu. Koncem »Letopisa« je pridejano še »Letno izveščje« »Društva slovenskih profesorjev« za poslovno leto 1906/07, ki sta je sestavila dr. Fr. Ilešič in prof. Fr. Vajda. Tu je natančno očrtano delovanje tega društva, ki je stopilo v najožjo zvezo s Slovensko Šolsko Matico.

Ivan Podlesnik: Knjigovodstvo. I. del. Cena 3 K 20 vin. V Ljubljani 1907. Založila »Katoliška Bukvarna«. Tiskala »Katoliška Tiskarna«. To je naslov 127 strani obsegajoči knjigi, ki ima namen tudi manj izobražene Slovence seznaniti s knjigovodstvom. Dandanes, ko imamo že toliko raznih društev, zlasti hranilnic in združenj, je pač potreba, da se osobito tisti, ki se jim poveri kako častno mesto v odboru društva ali v načelništvu združenja, kolikor mogoče dobro pouče o pravilnem knjigovodstvu. In ta namen ima Podlesnikova knjiga. Na najpreprostejši način hoče pisatelj vpeljati svoje učence v umevanje knjigovodstva. V uvodu z vprašanji in odgovori pojasnjuje najobičajnejše pojme, ki jih srečujemo v knjigovodstvu. Na strani 13. in 14. pogrešamo le nekaj vzorcev o notranji obliki knjig. Dalje se peča knjiga s knjigovodstvom za društva, »Čebeličice«, mladeniče in gospodarje. Vsak oddelek je razdeljen v dva pododdelka, namreč: v teoretično in v praktično navodilo. Vse jako dopada, le zgled na strani 63 ne ugaja popolnoma. Zaradi lažjega izračunavanja obresti, naj bi se takoj za vlogami vpisovale obresti, ki bi narasle do konca leta, za dvig pa naj bi se vpisovale obresti, ki se ravno vsled dviga izgube. Tako ravnajo vse hranilnice in enako naj bi se uvedlo tudi pri »Čebeličicah«. Pisatelj teh vrstic vodi tudi »Čebeličice« ter ima koncem leta jako malo dela z določevanjem končnega stanja, ker prirasle in odpadle obresti sproti vpisuje. Knjigo priporočamo vsem učiteljem, ki imajo opravila v kakem izobraževalnem ali drugem društvu.

Kirchengeschichte in Quellen und Texte. I. Teil. Altertum und Mittelalter. — Dr. theol. Gregor Schwamborn. Neus a. Rh. 1908. — Na to izborna knjigo, ki je vsled svojega formata jako priročna, opozarjamo v prvi vrsti gg. katehete. To je dozdaj edino berivo na podlagi cerkvenozgodovinskega gradiva; pripravno za porabo v meščanskih in srednjih šolah. I. del obsega cerkveno zgodovino do Husa. Knjiga je mnogo boljša od dozdajnih učnih knjig o cerkveni zgodovini, ker je 1. pisana kritično, 2. navaža zgodovinske vire, 3. obravnava zgolj bistvene stvari,

4. vvaja v umevanje notranjih činiteljev zgodovine, 5. podaja kratek, a točen zgodovinski pregled, tem temeljitejše pa podaja sliko posameznih kulturnih dob, teženj in stremljenj, 6. je pisana v zanimivem in lepem slogu. — Krasno je obdelana patriotska doba in vzroki ter razširjanje herezij. Katehetje bodo po tej knjigi segli s tem večjo vnemo, čim bolj v naši dobi nasprotniki dijake zavajajo ravno z zgodovinskimi izmišljotinami. — Cena I. dela 2 K 16 vin. — Dobi se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.

To in ono.

Katoliško učiteljsiše v Olomucu. Češko učitelstvo se zbira najraje okrog rdeče zastave socialistov ali pa pobira stopinje za mogočnjakom Massarykom. Zato je pred 7. leti ustanovil marljiv poslanec Hruban »Matico sv. Cirila in Metoda«, ki ima namen vzbuditi in pokrepiti krščansko misel med ljudstvom. Omenjeno društvo se je tudi odločilo, da ustanovi v Olomucu katoliško učiteljsiše, ki bo najbrž že otvorjeno prihodnjo jesen. — Omenjamo, da imajo Čehi na Moravskem v Kepecinu pri Olomucu že eno žensko katoliško učiteljsiše, na Češkem pa enak zavod v Kutni gori in v Chrudimu.

Šola v prirodi. Leta 1905. je ustanovilo mesto Manchester za mestno mla-

dino šolo na deželi, da bi bilo otrokom mogoče spoznavati prirodo. Poslopje je stalo 3000 funtov šterlingov ter družni sebi dve veliki spalnici, učilnico, sobo za učitelja in kuhinjo. V šoli je prostora za 60 učencev. Učitelji prihajajo semkaj s svojim razredom in ostanejo tu po 14 dni. Zjutraj se poučuje, popoldne izprehaja po prirodi, da jo učenci spoznavaajo. Po 14. dneh pride zopet drug razred.

Protí svobodni šoli. V Turinu na Laškem se je vršilo veliko ljudsko glasovanje glede na svobodno šolo. Glasovalo je 27.000 staršev in od teh 27.000 jih je bilo le 550 za svobodno šolo, vsi drugi so bili proti in zahtevajo, da bodi šola krščanska.

